ఉగ్లీశాష్టక వ్యాఖ్యానము

[illegible] ప్రయోగము

ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనమః.

ఋగ్వేదాహ్నికప్రయోగము.

ఇది,

శ్రీ బృందావన పట్టణనివాసులైన,

చల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రుఁడగు

చల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

సప్రయోగసహితముగా వ్రాయఁబడి,

బ్ర॥ వంపటి అమ్మన్నశాస్త్రిగారిచే పరిష్కరింపఁబడి,

స్వకీయ

శ్రీ ఆర్యానందముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

మచిలీపట్టణము.

మొదటికూర్పు - 500 - ప్రతులు.

దీనివెల 0—8—0

1917.

శ్రీరస్తు.

శ్రీగురుభ్యోన్నమః.

ఋగ్వేదాబ్దికప్రయోగము.

శ్లో॥ అభీప్సితార్థ సిద్ధ్యర్థం పూజితోయస్సురైరపి।
సర్వవిఘ్నఛిదేతస్మైగణాధిపతయేనమః॥

...ద్విరాచమ్య॥ పవిత్రంతేనకులో బ్రహ్మా త్రిష్టుప్ । పవిత్రధారణేవినియోగః। ఓం పవిత్రంతే వితతం బ్రహ్మణస్పతే ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః । అతప్తతనూర్నతదామో అశ్నుతే శృతాస ఇద్వహంతస్తత్సమాశత॥ (౭-౩-౮) ఇతిపవిత్రంధృత్వా॥ గయేమం గయేయం గయేయమ్॥ శ్లో॥ దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యఏవచ। నమస్స్వధాయై స్వాహాయైనిత్యమేవనమోనమః॥ ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవోమహేశ్వరః । ప్రీయతాంభగవానీశః పరమాత్మాసదాశివః॥ పృథివ్యాఇతిసంకల్ప్య॥ ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ ॥ ప్రాచీనావీతీ ॥ అస్మత్పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే। ఆదౌదేహేంద్రియాది కర్తృభోక్తృగృహభూభాండ ఆత్మద్రవ్యస్థల శుద్ధ్యర్థం కలశార్చనపురస్సరం ప్రాయశ్చిత్తసూక్త మంత్రపఠనం (సవ్యం) కరిష్యే॥ ఇదంతే పాత్రం సనవిత్తమింద్ర పిబాసోమమేనాశత క్రతో । పూర్ణ ఆహావో మదిరస్య మధ్వోయం విశ్వ ఇదభిహర్యంత దేవాః॥ (౮-౬-౧౩) ఆకలశేషు ధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే । ఉక్థైర్యజ్ఞేషు వర్ధతే॥(౬-౮-౭) * ఇమంమేగంగేయమునే సరస్వతిశుతుద్రిస్తోమంస

* ఇమంమే గంగేత్యస్య మంత్రస్య సింధుద్వీపఋషిః । సర్వానద్యోదేవతా త్రిష్టుప్ ఛందః । గంగాద్యావాహనే వినియోగః॥

చతా పరుష్ణ్యా౹ అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా॥ (౮-౩-౬) ఇత్యుదకం తామ్రపాత్రే నిక్షిప్య ॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం । ఈశ్వరీం సర్వ భూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ (౪-౪-౩౪) పరిశిష్టం ఇతిగంధం నిక్షిప్య॥ శ్లో॥ యవోఽసి ధాన్యరాజోఽసి వారుణో మధుసంయుతః । నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్రమృషిభిస్స్మృతమ్ ॥ ఇతియవాన్ నిక్షిప్య ॥ ప్రాచీనావీతీ॥ తిలోఽసి సోమదేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తస్స్వధయా పితౄనిమాంల్లోకాన్ప్రీణయాహి నస్స్వధా నమః ॥ ఇతితిలాన్ నిక్షిప్య॥ సవ్యం ॥ శరాసః కుశరాసో దర్భాసస్సైర్యా ఉత । మౌంజా అదృష్టా వైరిణాస్సర్వే సాకంన్యలిప్సత (౨-౯-౧౪) ఇతికూర్చం నిక్షిప్య॥ సహిరత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః । తంభాగం చిత్రమీమహే ॥ (౪-౪-౨౯) ఇతి హిరణ్యం నిక్షిప్య ॥ యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచంత్వంహసః ॥ (౮-౯-౯) ఇతిఫలం నిక్షిప్య ॥ నతం శైలూషిః కల్మలబర్హిషో వామదేవ్యో వాంహోమగ్నిర్దేవముపరిష్టాద్బార్హతమంత్యా త్రిష్టుప్ । ప్రాయశ్చిత్తసూక్తమంత్రపఠనే వినియోగః ॥ ఓం నతమంహో నదురితం దేవాసో అష్టమర్త్యం సజోషసో యమర్యమా । మిత్రో నయంతి వరుణో అతి ద్విషః । తద్ధి వయం వృణీమహే వరుణ మిత్రార్యమన్ । యేనా నిరంహసో యూయం పాథ నేథా చ మర్త్యమతి ద్విషః ॥ తే నూనం నోఽయమూతయే వరుణో మిత్రో అర్యమా । నయిష్ఠా ఉనో నేషణి పర్షిష్ఠా ఉనః పర్షణ్యతి ద్విషః ॥ యూయం విశ్వం పరిపాథ వరుణో మిత్రో అర్యమా । యు

ష్మాకంశర్మణిప్రియేస్యామసుప్రణీతయోఽతిద్విషః ॥ ఆదిత్యాసోఅతిస్రి
ధోవరుణోమిత్రోఅర్యమా । ఉగ్రంమరుద్భీరుద్రంహువేమేంద్రమగ్నిం
స్వస్తయేఽతిద్విషః ॥ నేతారఊషుణస్తిరోవరుణోమిత్రోఅర్యమా । అతి
విశ్వానిదురితారాజానశ్చర్షణీనామతిద్విషః ॥ శునమస్మభ్యమూతయే
వరుణోమిత్రోఅర్యమా । శర్మయచ్ఛంతుసప్రథఆదిత్యాసోయదీమహే
అతిద్విషః ॥ యథాహత్యద్వసవోగౌర్యంచిత్పదిషితామముంచతాయ
జత్రాః । ఏవోష్వ౨స్మన్ముంచతావ్యంహః ప్రతార్యగ్నేప్రతరన్నఆ
యుః॥ (౮-౭-౧౩) శారీరషట్కస్య ఆత్మాఋషిః । సద్యోదేవతా ప్రకృ
తిపురుషంఛందః। మమశరీరశుద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః। శారీరమంత్రైఃకిరణో
పఘాతంవాజశ్చవిష్ణుర్భగవానశేషః । శమన్నయేత్వాక్తుమమేహ్యశ్లేష్మపా
పాదనాంతేహృదిసన్నివిష్టే॥ అంతశ్శుద్ధింబహిశ్శుద్ధిం శుద్ధోధర్మనుయో
చ్యతాం। సకరేత్వామలేతస్మిం శ్చుచిరేవాస్మిసర్వదా ॥ బాహ్యాప
ఘాతాననఘో బౌద్ధాంశ్చభగవానజః। శమన్నయేస్త్వనంతాత్మా విష్ణు
శ్చేతసిసంస్థితః ॥ శారీరంమేహృషీకేశపుండరీకాక్షమానసం । పాపంప్ర
శమయాద్యత్వం వాక్కృతంమమమాధవ ॥ యద్యప్యుపహతఃపాపై ర్వ్యధి
వాత్యంతదుష్కృతైః । తథాపిసంస్మరేద్విష్ణుం సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే॥
అపవిత్రఃపవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపివా । యస్మరేత్పుండరీకాక్షం
సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ అథ మార్జనమ్ ॥ శుచీవోహవ్యామరుతశ్శు
చీనాంశుచింహినోమ్యధ్వరంశుచిభ్యః । ఋతేనసత్యమృతసాప ఆయ
చ్ఛుచిజన్మానశ్శుచయః పావకాః ॥ (౫-౮-౨౮) అగ్నిశ్శుచివ్రతతమ
శ్శుచిర్విప్రశ్శుచిఃకవిః । శుచీరోచతఆహుతః ॥ (౬-౩-౮౦) ఉదగ్నేశు
చయస్తవశుక్రాభ్రాజంతఈరతే । తవజ్యోతీంష్యర్చయః॥ (౬-౩-౩౯)

ఏతోన్విన్ద్రం స్తవామశుద్ధం శుద్ధేనసామ్నా । శుద్ధైరుక్థైర్వావృ
ధ్వాంసం శుద్ధఆశీర్వాన్మమత్తు ॥ ఇంద్రశుద్ధోనఆగహి శుద్ధశ్శుద్ధాభి
రూతిభిః । శుద్ధోరయింనిధారయ శుద్ధోమమద్ధిసోమ్యః ॥ ఇంద్రఃశు
ద్ధోహినోరయిం శుద్ధోరత్నానిదాశుషే । శుద్ధోవృత్రాణిజిఘ్నసే శు
ద్ధోవాజంసిషాససి ॥ (౬-౬-౩౧) అథ బ్రాహ్మణమార్జనం ॥ బ్రాహ్మణే
ష్వమృతంహితం । యేనదేవాఃపవిత్రేణాత్మానంపునతేసదా। తేనసహ
స్రధారేణ పావమాన్యఃపునంతుమాం ॥ ప్రాజాపత్యంపవిత్రంశతోద్యా
మంహిరణ్మయం । తేనబ్రహ్మవిదోవయంపూతం బ్రహ్మపునీమహే ॥
ఇంద్రస్సునీతీసహమాపునాతుసోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా। యమో
రాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమాజాతవేదామోర్జయంత్యా పునాతు ॥
(౭-౨-౧౮) అనంతరం పరిశిష్టం॥ గృహాణిసర్వాణిస్థలాని శుచీనిభవంతు॥
సర్వేపాకాః శుచయోభవంతు ॥ ప్రాచీనావీతీ ॥ సతిలజలహిరణ్యదర్భా
క్షతాన్గృహీత్వా॥ బ్రాహ్మణానాంత్రిః ప్రదక్షిణం॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్స
మవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః । అపారసంసారసము
ద్రసేతవః పునంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః ॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహ
స్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః । సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూ
ర్తయో రక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః ॥ ఆధివ్యాధిహరంనృ
ణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం । శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్రశ్రీపాదపం
కజం ॥ విప్రౌఘదర్శనాత్సద్యః క్షీయంతేపాపరాశయః । వందనాన్మం
గళావాప్తిరర్చనాదచ్యుతంపదం॥ అశేషే హే పరిషత్ మదీయాంవిజ్ఞాప
నామవధార్య ॥ మయాసమర్పితామిమాంపరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షి
ణామివస్వీకృత్య ॥ నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ।

జగద్ధితాయకృష్ణాయ గోవిన్దాయనమోనమః ॥ యావతీర్వై దేవతాస్తా
స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణేవసన్తి తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో దివే
దివేనమస్కుర్యాన్నాశ్లీలంకీర్తయేదేతాఏవదేవతాః ప్రీణాతి ॥ యజుర్వే
దం ॥ ద్వానమస్కారాన్కృత్వా ॥ పూర్వోక్తఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టా
యాం పుణ్యతిథౌ ॥ ప్రాచీనావీతీ ॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరికమృ
తాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధంకర్తుం ముఖ్యకాలో భూత్వామను అధికార సంపద
స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు అధికారసంపదస్తు ॥ కాలశ్చముఖ్యకాలోఽ
స్తు ॥ సవ్యం ॥ పాకాదీనాంపవిత్రతాస్తు । ఇతిభవంతో బ్రువంతు పాకా
దీనాంపవిత్రతాస్తు ॥ ఏవంగుణ......తిథౌ ॥ ప్రా ॥ అస్మత్పితుః ప్రాతి
సాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే ॥ అస్మత్పితృపితామహ ప్రపితా
మహానాం......శర్మణాం......గోత్రాణాం......వసురుద్రాదిత్య రూపా
ణాం (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాందేవానాంచ ।
అన్నేనహవిషాపార్వణవిధానేన (ప్రా) అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక
మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధం యుష్మదనుజ్ఞయా అన్నాదిద్రవ్యేణసద్యైవం॥
అద్య (సవ్యం) కరిష్యే ॥ కురుష్వ ॥ హస్తోదకందత్వా ॥ పురూరవా
ర్ద్రవసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహవనీయార్థేక్షణం
దత్వాభవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తుకరణీయః॥ (ప్రా) అస్మ
త్పితృపితామహ ప్రపితామహానాం శర్మణాం గోత్రాణాం వసురుద్రా
దిత్యరూపాణాం స్థానేఆహవనీయార్థేక్షణం దత్వాభవద్భిః క్షణఃప్రసాదః
కరణీయః। అస్తుకరణీయః। అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మచారిభిః
భవితవ్యం భవద్భిశ్చమయాచ శ్రాద్ధకర్మణి॥ శ్రాద్ధకర్మ (సవ్యం) కరిష్యే॥
కురుష్వ గృహపూర్వాంగణే గోమయేనమండలం । దేవస్థానేచతురశ్రం
పితృస్థానేవర్తులం కృత్వా । పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం
దేవానాం పాద్యస్థానే ఇదమిదమాసనం। దైవేక్షణః క్రియతాం। అర్చిత

ప్రార్చిత । అమీగంధాః పుష్పార్ఘాఇమే అక్షతాః। అమీకుశాః। సకలా రాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ (పా)) పితృపితామహ ప్రపితామహానాం పాద్య స్థానే ఇదమిదమాసనం। శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం। అర్చిత ప్రార్చిత। అమీ గంధాఃపుష్పార్ఘాఇమేతిలాః అమీకుశాః। సకలారాధనై స్స్వర్చితమస్తు। (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః స్వాగతంసుస్వాగతం।విశ్వే దేవాః ఇదంవః పాద్యం।సుపాద్యం। పవిత్రంవిసృజ్య। శంనో దేవీసింధుద్వీప ఆపోగాయత్రీ । మండలోపరిపాదప్రక్షాళనే వినియోగః॥ ఓంశంనో దేవీ రభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥ (౭-౬-౫) చర ణాం పవిత్రం వితతం పురాణం యేనపూత స్తరతి దుష్కృతాని । తేన పవిత్రేణ శుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ యజుర్వేదంనారా యణః నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ । జగద్ధితా యకృష్ణాయ గోవిందాయనమోనమః ॥ పృథివ్యాం యానితీర్థానితాని తీర్థానిసాగరే। సాగరేసర్వతీర్థాని పదేవిప్రస్యదక్షిణే॥ పవిత్రంధృత్వా॥ యదీచ్ఛసిమహారాజన్ సర్వతీర్థావగాహనం । విప్రపాదవినిర్ముక్తంతో యం శిరసిధారయ॥ (పా)) అస్మత్పితృపితామహ ప్రపితామహాః। స్వాగ తం। సుస్వాగతం। పితృపితామహప్రపితామహాః। ఇదంవఃపాద్యం। సుపా ద్యం। పవిత్రం విసృజ్య ప్రక్షాళనాదికం పూర్వవత్ । పవిత్రంత్యజేత్ (సవ్యం) కర్తాపాదౌప్రక్షాళ్య। ఆచమ్య పవిత్రవంతః పరివాచమాసతే పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతం । మహస్సముద్రం వరుణస్తిరోదధే ధీరా ఇచ్ఛేకురుణేష్వారభం ॥ (౭-౨-౨౯) ఇతిపవిత్రం ధారయేత్॥ వాయుధారణం కృత్వా ॥ ఓం ఓం ఓం అద్యపూర్వోక్త + + తిథౌ॥ (పా)) అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే భవదను జ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ। (సవ్యం) కరిష్యే॥ కురుష్వ॥(పా)) అప

హత్వా అసురాన్రక్షాంసి పిశాచా యేక్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రైషాంగతంమనః ॥ తిలాన్వికిరేత్ । (సవ్యం) ఉదీరతా మవరఉత్పరాసఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః।అసుంయ ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు॥ (౭-౬-౧౭) ఇతిజపేత్ ॥ మండలం కృత్వా। ఓంభూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥ (3-౪-౧౦) ఇతిపాకప్రోక్షణం। విశ్వేదేవస్థానే గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య । చతురశ్రమండలంకృత్వా । ఓంభూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవి + + యాత్ ॥ అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాం గతోపివా । యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతఃకాలతశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు। శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు॥ శ్రాద్ధకాలేగయాం ధ్యాత్వా ధ్యాత్వా దేవంజనార్దనం।వస్వాదీంశ్చపితౄన్ ధ్యాత్వా తతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే॥ ప్రవర్తయ॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం ఇదమిదమాసనం। సుఖాసనం। విశ్వేదేవదైవేక్షణః క్రియతాం।ఓం తథా । ప్రాప్నువంతుభవంతః । ప్రాప్నువామ। పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ భవత్సుభవత్సుచఆ వాహయిష్యే॥ఆవాహయ॥ విశ్వేదేవాస ఆగత శృణుతామ ఇమంహవం। ఏదం బర్హిర్నిషీదత॥ (౪-౭-౧౫) ఇత్యావాహ్య ॥ విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమం హవంమేయే అంతరిక్షేయ ఉపద్యవిష్ఠ। యేఅగ్నిజిహ్వా ఉతవాయజత్రాఆసద్యాస్మిన్ బర్హిషిమాదయధ్వం॥ (౪-౭-౧౬) ఇతిజపిత్వా॥ ఆగచ్ఛంతు మహాభాగావిశ్వేదేవా మహాబలాః। యేఅత్రవిహితా శ్శ్రాద్ధేసావధానా భవం

తుతే॥ ఇత్యుపస్థాయ॥ సావధానాస్సన్తు॥ అర్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య ప్రోక్ష్య। ఉద్ధృత్య। ఉత్తానే పాత్రే కృత్వా। యవాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య । శంనోదేవీ రితిసకృదభిమంత్ర్య । శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే। శంయో రభిస్రవంతునః॥ (౭-౬-౫) యవోసిధాన్యరాజోవా వారుణో మధుసం యుతః । నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్రంఋషిభిస్స్మృతం। ద్వయోః అర్ఘ్యపా త్రయోః। అర్చతప్రార్చత । అమీగంధాః । పుష్పార్థాఇమే అక్షతాః। అమీకుశాః । ఇమాని శ్రీతులసీదర్భపత్ర తృణానిచ । దూర్వోదకేనైవ అష్టార్ఘ్యైః స్సంపూర్ణార్చనమస్తు। దేవపాత్రే సంపన్నే। సుసంపన్నే। పాత్రో పరి దర్భాన్ బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ । అధోదర్భాన్ స్వయంగృహీత్వా। స్వాహార్ఘ్యాః స్స్వాహార్ఘ్యాః స్వాహార్ఘ్యాః । సంత్వర్ఘ్యాః । హస్తోదకం దత్వా । హస్తోదకం గృహీత్వా। పురూరవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా ఇదంవో అర్ఘ్యం స్వాహానమః। అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం । హస్తోదకందత్వా హస్తోదకంగృహీత్వా । ఆర్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా ఇదంవోఅర్ఘ్యం స్వాహానమః । అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం ॥ యాదివ్యాఆపః పయసా సంబభూవుర్యాఅంతరిక్ష్య ఉతపార్థివీర్యాః। హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శివాశ్శం స్యోనాభవంతు॥ ఇత్యభిమంత్ర్య॥ విశ్వేదేవేభ్యః పాత్రే స్థానేస్థః । సుస్థానమసి॥ తతశ్శుద్ధోదకం॥ అర్చనం॥ అర్చతప్రార్చతప్రియ మేధాసోఅర్చత । అర్చంతు పుత్రకాఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత॥(౬-౫-౬) గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం । ఈశ్వరీం సర్వభూ తానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం॥ (౪-౪-౩౪) పరిశిష్టం॥ పురూర వార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః యథాభాగశః అమీవోగంధాః । సుగం ధాః ॥ ఆయనేతే పరాయణే దూర్వారోహంతుపుష్పిణీః । హ్రాదాశ్చ

పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ (౮-౭-౩౦) పుష్పార్థా ఇమే అక్ష
తాః॥ సుపుష్పాణి॥ ఉదకద్రవ్యేణైవ సాంకల్పికో ధూపః। సుధూపః।
ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో౽పఘ్నం నిరృతిం మమ। పశూగ్ంశ్చ మహ్యమా
వహ జీవనంచ దిశో దిశ। యజుర్వేదం నారాయణం। జ్వాలాభేదేన దేవ
పూజాస్థితం వా జ్యోతిః। సుజ్యోతిః। యువా సువాసాః పరివీత ఆగాత్స
ఉ శ్రేయాన్భవతి జాయమానః। తం ధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధ్యో౽
మనసా దేవయంతః॥ (౩-౧-౩) అంతః ప్రావరణార్థం ఇదం వస్త్రం।
ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థం అలంకరణార్థం సాక్షతా ఇమే కుశాః॥ అర్చనం
సంపూర్ణం॥ సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। అస్తు సంకల్పసిద్ధిః॥
యుష్మదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనం కరిష్యే॥ కురుష్వ॥ (ప్రా) అస్మత్పితృ
పితామహ ప్రపితామహానాం। ఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనం। అస్మత్పి
తుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహఃఖ్యాన్నశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం। ఓం
తథా। ప్రాప్నువంతు భవంతః। ప్రాప్నువామ। అస్మత్పితృ పితామహ
ప్రపితామహాన్ శర్మణః గోత్రాన్ వసురుద్రాదిత్యరూపాన్। భవత్సుచ
భవత్సుచ భవత్సుచ ఆవాహయిష్యే। ఆవాహయ।। ఉశంతస్త్వా నిధీ
మహ్యుశంతస్సమిధీమహి। ఉశన్నుశత ఆవహ పితౄన్ హవిషే
అత్తవే॥ (౭-౬-౨౨) ఇత్యావాహ్య॥ ఆయంతు నః పితరస్సోమ్యాసో౽గ్ని
ష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః। అస్మిన్ యజ్ఞే స్వధయా మదంతో౽ధిబ్రువం
తు తే౽వంత్వస్మాన్॥ ఇత్యుపస్థాయ॥ సావధానా భవంతు తే। సావధానా
స్స్మః॥ అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య। ప్రోక్ష్య। ఉద్ధృత్య। ఉత్తానాని ప్రోక్ష్య।
తిలాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య। శంనో దేవీరితి సకృదభిమంత్ర్య। ఓం శంనో
దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతు నః॥ (౭-౬-౫)తి

లోసిసోమదేవత్యోగోసవేదేవనిర్మితః। ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తస్స్వధయాపితౄని
మాంల్లోకాన్ప్రీణయాహిన స్స్వధానమః॥ త్రిః॥ అర్ఘ్యపాత్రేషు। అర్చత
పార్చత। అమీగంధాః। పుష్పార్థాఇమేతిలాః। అమీకుశాః। ఇమాని
భృంగరాజదర్భపత్రతృణానిచ। కూర్చోదకేనైవ అష్టార్ఘ్యై స్సంపూర్ణా
ర్చనమస్తు। పితృపాత్రం సంపన్నం। పితామహపాత్రం సంపన్నం।
ప్రపితామహ పాత్రం సంపన్నం। స్వధార్ఘ్యా స్స్వధార్ఘ్యా స్స్వ
ధార్ఘ్యాః। సంత్వర్ఘ్యాః। హస్తోదకందత్వా। హస్తోదకంగృహీ
త్వా। అస్మత్పితరిదంతేఽర్ఘ్యం స్వధానమః। అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శు
ద్ధోదకం। హస్తోదకందత్వా। హస్తోదకంగృహీత్వా। పితామహ
ఇదంతేఽర్ఘ్యం స్వధానమః। అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం। హస్తోద
కందత్వా। హస్తోదకంగృహీత్వా। ప్రపితామహఇదంతేఽర్ఘ్యం స్వధా
నమః। అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం॥ యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూ
వుర్యా అంతరిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాః। హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శి
వాశ్శం స్యోనాభవంతు॥ పితృపితామహ ప్రపితామహేభ్యః। పాత్రాణి
స్థానానిస్థ। సుస్థానమసి। తతశ్శుద్ధోదకం। సంస్రవాన్ సమవనీయతాభి
రద్భిః పుత్రకామోనసవ్యేనముఖమనక్తి। అర్చనం। అర్చతప్రార్చత ప్రియ
మేధాసోఅర్చత। అర్చంతు పుత్రికా ఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత॥ (౬-౫-౬)
గంధద్వారాందురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం। ఈశ్వరీం సర్వభూతా
నాం తామిహోపహ్వయేశ్రియం॥ పరిశిష్టం॥ పితృపితామహ ప్రపితా
మహాః। యథాభాగశః। ఆమీవోగంధాః। సుగంధాః। ఆయనే తేపరా
యణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్య
గృహాఇమే॥ ౮-౭-౩౦॥ పుష్పార్థాఇమేతిలాః। సుపుష్పాణి। ఉదక

ద్రవ్యేణైవ సాంకల్పికో వా ధూపః । సుధూపః । ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో
ఽపఘ్నన్నిరృతిం మమ। పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనం చ దిశో దిశ॥
జ్వాలాభేదేన దక్షిణ స్థితం వా జ్యోతిః । సుజ్యోతిః । యువా సువాసాః పరి
వీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్భవతి జాయమానః। తంధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి
స్వాధ్యో౩ మనసా దేవయంతః (3-౧-3) అంతః ప్రావరణార్థం ఇదం వస్త్రం।
ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థం అలంకరణార్థం । సాక్షతా ఇమే కుశాః । సుకు
శాః। అర్చనం సంపూర్ణం। సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। అస్తు
సంకల్పసిద్ధిః (సవ్యం) యుష్మదనుజ్ఞయా । మండలపాత్రాసాదనాదికం
(సవ్యం) కరిష్యే । కురుష్వ ॥ ప్రా ॥ దర్భైస్తిలైర్వైదిక భస్మనాపరి
స్తీర్య (సవ్యం) దర్భైరక్షతైర్వైదికభస్మనాచ। పాత్రాసాదనం ॥ ప్రా॥
పిశంగభృష్టిమంభృణం పిశాచిమింద్ర సమ్మృణ । సర్వం రక్షో నిబర్హ
య ॥ ౨-౧-౨౨ ॥ (సవ్యం) రక్షాణో అగ్నే తవ రక్షణే భీరా రక్షాణస్సు
ముఖ ప్రీణానః। ప్రతిష్ఫుర విరుజ వీడ్వంహో జహి రక్షో మహి చిద్వావృధా
నం॥ (3-౮-౨౨) బృహాత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ
శ్శుభితముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ ర
క్ష (౮-౮ లో పరిశిష్టం) యథాచక్రాయుధం విష్ణోః త్రైలోక్యం పరిరక్షతు।
భస్మనా మండలం దద్యాత్ భూతేభ్యః పరిరక్షతు॥ సర్వేషాం పాపదృష్టీనాం
చక్షుర్బధ్నామి కేశవ॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త.....తిథౌ॥ ప్రా ॥ అస్మత్పితుః
ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యస్య శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ఘృతాక్తము
న్నం భవత్ప్రాణా వేవపాణి హోమం (సవ్యం) కరిష్యే ॥ ప్రా ॥ పితృస్థా
నే । బ్రాహ్మణస్య హస్తోదకం దత్వా । దర్భాన్ పరిస్తీర్య । చత్వారిశృం
గా వామదేవో జాతవేదాగ్నిస్త్రిష్టుప్ । అగ్నిమూర్తిధ్యానే వినియోగః।

చత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదాద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసోఅస్య। త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతి మహోదేవోమర్త్యాంఆవివేశ (3-౪-౧౦) అన్నమభిఘార్య ॥ అన్నంద్వేధావిభజ్య। భాగద్వయమభిఘార్య ॥ ఇదంసోమాయపితృమతే। ఇదమగ్నయేకవ్యవాహనాయ। సోమాయపితృమతే (సవ్యం) స్వధానమః ॥ ప్రా॥ సోమాయపితృమత ఇదంనమమ। అగ్నయేకవ్యవాహనాయ (సవ్యం) స్వధానమః ॥ ప్రా ॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదంనమమ ॥ తూష్ణీమ ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య ॥ సవ్యం ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం......అభివాదయే ॥ భోజనపాత్రేష్వభిఘార్య। హుతశేషమన్నం పితృపాత్రే స్వధేయమితి నిక్షిప్య ॥ ప్రా ॥ స్వధేయంస్వధేయం స్వధేయం। అస్తుస్వధా। పునరభిఘార్య। హస్తోదకందత్వా॥ సవ్యం ॥ విశ్వేదేవబ్రాహ్మణస్యచపాత్రే అభిఘార్య। హస్తోదకందత్వా॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త......తిథౌ ॥ ప్రా ॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహేఖ్యాన్న శ్రాద్ధే। అన్నశుద్ధ్యర్థం ॥ అఘ్రాణదోష నిహరణార్థం। రాక్షసోఘ్నాన్ వైష్ణవాన్ పావమాన్యాన్ పైతృకాన్ మహాజనైస్సహ అన్నసూక్తమంత్రపఠనం ॥సవ్యం॥ కరిష్యే॥ ఆశ్రావయిష్యే॥ ఆశ్రావయ। అన్నంగాయత్ర్యాప్రోక్ష్య। ఓంనమోబ్రహ్మణేనమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమఓషధీభ్యః।నమోవాచే నమోవాచస్పతయేనమోవిష్ణవేమహతేకరోమి ॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ అన్నాదికం పరివేష్య ॥ అన్నసూక్తం ॥ ఓం మూర్ధానందివోఅరతిం పృథివ్యా వైశ్వానరమృత ఆజాతమగ్నిం। కవింసమ్రాజమతిథిం జనానామాసన్నాపాత్రం జనయంతదేవాః ॥ ౮-౧౭ ॥ ఆమాసుపక్వమైరయ ఆసూర్యంరోహయోదివి।ఘుర్మన్న సామంతపతాసువృక్తిభిర్జుష్టంగిర్వణసేబృ

హత్ ॥ ౬-౬-౧౩ ॥ ఉపహ్వయేసుదుఘాంధేనుమేతాంసుహస్తోగోధు
గుతదోహదేనాం । శ్రేష్ఠంసవంసవితాసావిషన్నోభీద్ధోఘర్మస్తదుషు
ప్రవోచం ॥ ౨-౩-౧౯ ॥ హింకృణ్వతీవసుపత్నీవసూనాం వత్సమి
చ్ఛంతీమనసాభ్యాగాత్ । దుహామశ్విభ్యాంపయో అఘ్న్యేయం సా
వర్ధతాం మహతేసౌభగాయ ॥ ౨-౩-౧౯ ॥ ఇంద్రస్యదృహ్యా యామకో
శా అభూవన్యజ్ఞాయశిక్షగృణతేసఖిభ్యః । దుర్మాయవోదురేవామర్త్యా
సోనిషంగిణోరిపవోహంత్వాసః ॥ ౩-౨-౩ ॥ వాశీమంత ఋష్టిమంతో
మనీషిణస్సుధన్వాన ఇషుమంతోనిషంగిణః । స్వశ్వాస్థసురథాఃపృశ్ని
మాతరస్స్వాయుధామరుతోయాథనాశుభం ॥ ౪-౩-౨౧ ॥ చతుష్క
పర్దాయువతిస్సుపేశాఘృతప్రతీకావయునానివస్తే । తస్యాంసుపర్ణావృష
ణానిషేదతుర్యత్రదేవాదధిరేభాగధేయం ॥ ౮-౬-౧౬ ॥ ఏకస్సుపర్ణస్స
సముద్రమావివేశసఇదం విశ్వంభువనంవిచష్టే । తంపాకేనమనసాపశ్య
మంతితస్తంమాతారేఢిసఉరేఢిమాతరం ॥ ౮-౬-౧౬ ॥ సుపర్ణంవి
ప్రాఃకవయోవచోభిరేకం సంతంబహుధాకల్పయంతి । ఛందాంసిచదధ
తో అధ్వరేషుగ్రహాన్ సోమస్యమిమతేద్వాదశ (౮-౬-౧౬) పితు
స్తుతిర్గాయత్రంత్వాద్యానుష్టుప్ - గర్భాతృతీయాంత్యేపంచమ్యా
ద్యాశ్చతస్రోనుష్టుభౌ అంత్యాబృహతీహి - పితుంన్నుస్తోషంమహో
ధర్మాణంతవిషీం । యస్యత్రితోవ్యోజసావృత్రం విపర్వమర్దయత్ ॥
(౨-౫-౬) స్వాదోపితోమధోపితోవయంత్వావవృమహే (౨-౫-౬)
అస్మాకమవితాభవ । ఉపనఃపితవాచరశ్శివశ్శివాభిరూతిభిః । మయోభు

రద్విషేణ్యస్సఖాసుశేవో అద్వయాః (౨-౫-[illegible]) తవత్యేపితోరసారజాం
స్యనువిష్ఠితాః । దివివాతా ఇవశ్రితాః (౨-౫-౬) తవత్యేపితోదదతస్త
వస్వాదిష్ఠతేపితో । ప్రస్వాద్మానోరసానాంతువిగ్రీవాఇవేరతే (౨-౫-౬)
త్వేపితోమహానాందేవానాం మనోహితం । అకారిచారుకేతునాతవాహి
మవసావధీత్ (౨-౫-౬) యదదోపితో అజగన్వివస్వపర్వతానాం ।
అత్రాచిన్నోమధోపితో రంభక్షాయగమ్యాః ॥ (౨-౫-౭) యదపా
మోషధీనాం పరింశమారిశామహే । వాతాపేపీవ ఇద్భవ॥ (౨-౫-౭)
యత్తేసోమగవాశిరో యవాశిరోభజామహే । వాతాపేపీవ ఇద్భవ॥
(౨-౫-౭) కరంభఓషధేభవ పీవోవృక్కఉదారధిః। వాతాపేపీవఇద్భవ॥
(౨-౫-౭) తంత్వావయం పితోవచోభిర్గావోనహవ్యాసుషూదిమ। దేవే
భ్యస్త్వాసధమాదమస్మభ్యంత్వా సధమాదం॥ (౨-౫-౭) కయానశ్చిత్ర
ఆభువదూతీసదా వృధస్సఖా । కయాశచిష్ఠయావృతా ॥ (౩-౬-౨౮)
కస్త్వాసత్యో మదానాం మంహిష్ఠోమత్సదంధసః । దృళ్హాచిదారు
జేవసు॥ (౩-౬-౨౮) అభీషుణస్సఖీనామవితాజరితౄణాం। శతంభవా
స్యూతిభిః॥ (౩-౬-౨౮) స్వాధోరభక్షివయసస్సుమేధా స్స్వాధ్యోవరి
వోవిత్తరస్య। విశ్వేయం దేవాఉతమర్త్యాసోమధుబ్రువంతో అభిసంచ
రంతి॥ అంతశ్చప్రాగా అదితిర్భవాస్య వయాతాహరసోదైవ్యస్య। ఇంద
వింద్రస్య సఖ్యంజుషాణ శ్రౌష్టీవధురమనురాయ ఋధ్యాః। అపామ
సోమమమృతాఅభూమాగన్మజ్యోతి రవిదామదేవాన్। కింనూనమస్మా

న్కృణ్వదరాతిః కిముధూర్తిరమృతమర్త్యస్య ॥ శంనోభవహృద ఆపీ
తఇందోపితేవ సోమసూనవేస్తుశేవః । సఖేవసఖ్యఉరుశంసధీరః ప్రణ
ఆయుర్జీవసేసోమతారీః॥ ఇమెమాపీతాయశసఉరుష్యవోరథంనగావస్స
మనాహపర్వసు । తేమారక్షంతు విస్రసశ్చరిత్రాదుతమామాస్రివాద్య
వయుంత్విందవః॥ (౧) అగ్నింనమామథితంసందిదీపః ప్రచక్షయకృణు
హివస్యసోనః । అథాహితేమద ఆసోమమన్యే రేవాఇవప్రచరాపుష్టి
మచ్ఛ । ఇషిరేణతేమనసా సుతస్య భక్షీమహిపిత్ర్యస్యేవరాయః।సోమ
రాజన్ప్రణ ఆయూంషితారీరహానీవ సూర్యోవాసరాణి। సోమరాజన్మృ
ళయాన స్స్వస్తితవస్మసివ్రతా స్తస్యవిద్ధి । అలర్తిదక్షఉతమన్యు
రింద్రోమానో అర్యోఅనుకామంపరాదాః । త్వంహినస్తన్వస్సోమ
గోపాగాత్రేగాత్రే నిషసద్థానృచక్షాః । యత్తేవయంప్రమినామవ్రతాని
సనోమృళసుషఖాదేవవస్యః । ఋదూదరేణసఖ్యాసచేయయోమాన
రిష్యేద్ధర్యశ్వపీతః । అయంయస్సోమోన్యధాయ్యస్మే తస్మాఇంద్రం
ప్రతిరమేమ్యాయుః॥ (౨) అపత్యాఅస్థురనిరాఅమీవానిరత్రసంత
మిషీచీరభైషుః । ఆసోమోఅస్మాఁ అరుహద్విహాయా అగన్మయత్ర
ప్రతిరంతఆయుః । యోనఇందుః పితరోహృత్సుపీతోమర్త్యోమర్త్యాఁ
ఆవివేశ । తస్మైసోమాయ హవిషావిధేమమృళీకే అస్యసుమతౌ
స్యామ । త్వంసోమపితృభిస్సం విదానోనుద్యావా పృథివీఆతతంథ।
తస్మైత ఇందోహవిషా విధేమవయం స్యామపతయో రయీణాం।
త్రాతారోదేవా అధివోచతానోమానోనిద్రా ఈశతమోతజల్పిః ।

వయంసోమస్య విశ్వహప్రియాసః సువీరాసోవిదథమావదేమ । త్వం
నస్సోమ విశ్వతోవయోధాస్త్వం స్వర్విదావిశాన్నృచక్షాః । త్వంనః
ఇంద్ర ఊతిభిస్సజోషాః పాహిపశ్చాతాదుతవా పురస్తాత్ ॥ 3॥ ౬-౮-
౧౧-౧౨-౧౩ ॥ నవా ఉదేవాః క్షుధమిద్వధం దదురుతాశితముప
గచ్ఛంతి మృత్యవః । ఉతోరయిః పృణతోనోపదస్యత్యుతాపృణన్మ
ర్డితారం నవిందతే । య ఆధ్రాయచకమానాయపిత్వోన్నవాన్త్సన్ర
ఫితాయోపజగ్ముషే । స్థిరంమనఃకృణుతేసేవతేపురోతోచిత్సమర్డితారం
నవిందతే । స ఇద్భోజోయోగృహవేదదాత్యన్నకామాయచరతే
కృశాయ। అరమస్మైభవతియామహూతా ఉతాపరీషు కృణుతేసఖా
యం। నససఖాయోనదదాతి సఖ్యేసచాభువేసచమానాయపిత్వః। అపా
స్మాత్ప్రేయాన్న తదోకోఅస్తిపృణంత మన్యమరణం చిదిచ్ఛేత్ ॥ పృణీ
యాదిన్నాధమానాయ తవ్యాన్ద్రాఘీయాంస మనుపశ్యేతపంథాం ।
ఓహివర్తంతే రథ్యేవచక్రాన్య మన్యముపతిష్ఠంతరాయః॥ ౧ ॥ మోఘ
మన్నంవిందతే అప్రచేతాస్సత్యం బ్రవీమివధ ఇత్సతస్య। నార్యమ
ణం పుష్యతినోసఖాయం కేవలాఘోభవతి కేవలాదీ। కృషన్నిత్ఫాల
ఆశితం కృణోతియన్నధ్వానమపవృంక్తేచరిత్రైః । వదన్బ్రహ్మావద
తో వనీయాన్పృణన్నాపిరపృణంత మభిష్యాత్ ॥ ఏకపాద్భూయో
ద్విపదోవిచక్రమే ద్విపాత్త్రిపాదమభ్యేతిపశ్చాత్ । చతుష్పాదేతి ద్విప
దామభిస్వరే సంపశ్యన్పంక్తీరుపతిష్ఠమానః । సమౌచిద్ధస్తౌనసమం
వివిష్టస్సమ్మాతరా చిన్నసమందుహాతే।యమయోశ్చిన్న సమవీర్యాణి

జ్ఞాతీ చిత్సంతౌ నస్సమంపృణక్తు ॥ ౨॥౮-౬-౨౫-౨౩॥ ఓం నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః। నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే మహతే కరోమి। ఓం శాంతిః శ్శాంతిః శ్శాంతిః॥

ఇత్యన్నసూక్తంసమాప్తమ్.

దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ । నమస్స్వాహాయై స్వధాయై నిత్యమేవ నమో నమః॥ ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః । ప్రీయతాం భగవానీశః పరమాత్మా సదాశివః ॥ ఓం స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయం। అస్తుస్వధా। అన్నాదికం గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య। ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గో దేవస్యధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ । హస్తోదకందత్వా । దక్షిణజాన్వాచ్య । దక్షిణహస్తఉపరి । వామోధః । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రాహ్మణస్త్వాముఖేఽమృతం జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా విద్యావతాం ప్రాణాపానయోర్జుహోమి అక్షితమసి మామేక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే । ఇత్యభిమన్త్ర్య । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్యపాంసురే॥ ౧-౨-౭॥ స్వాహా। అంగుష్ఠం నివేశ్య । శ్రీవిష్ణోహవ్యంరక్షస్వ । పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞికా విశ్వేదేవాః । ఏతద్వోహవ్యం సపరికరం । విశ్వేదేవా దేవతాః । ఇదమన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణాహవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానంచ ఆతృప్తేః। తత్సర్వం గమయేయం భూర్గదాధరో భోక్తాఽన్నంబ్రహ్మ । అహంచబ్రహ్మ। భోక్తాచబ్రహ్మ । స్వర్ణమయం పాత్రం । అక్షయ్యా వటచ్ఛాయేయం పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః। ఇదమిదమన్నం అమృతస్వరూపం। ఆతృప్తేః పరివిష్టం । పరివేక్ష్యమాణమక్షయ్యాతుష్ట్యర్థం।

యథాభాగం హవ్యంతత్సత్ స్వాహా స్వాహా స్వాహానమః ॥ నమమ। గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది సమస్తపాదేషు సర్వతీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు గయాయాందత్తమస్తు । యేదేవాసోదివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థ। అప్సుక్షితోమహినైకాదశస్థతే దేవాసోయజ్ఞమిమంజుషధ్వం (౨-౨-౮) ఇత్యుపస్థాయ ॥ విశ్వేదేవాస్తుష్టా వరదాభవంతు ॥ ప్రా ॥ హస్తోదకందత్వా । అప్రదక్షిణం । ప్రసువ । వామజాన్వాచ్య । వామహస్త ఉపరి । దక్షిణోధః । పృథివీతేపాత్రంద్యౌరపిధానం బ్రాహ్మణస్త్వాముఖేఽమృతంజుహోమి బ్రాహ్మణానాంత్వా విద్యావతాం ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసిమామేక్షేష్ఠాఅముత్రాముష్మింల్లోకే । ఇత్యభిమంత్ర్య । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం । సమూఢమస్యపాంసురే ॥ ౧-౨-౭ ॥ స్వధా । అంగుష్ఠం నివేశ్య । శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ । పితృపితామహ ప్రపితామహాః- శర్మాణః + గోత్రాః + వసురుద్రాదిత్యరూపాః । ఏతద్వఃకవ్యంసపరికరం।పితృపితామహ ప్రపితామహాః - శర్మాణః - గోత్రాః - వసురుద్రాదిత్యరూపాః । ఇదమన్నంకవ్యం।బ్రాహ్మణాఽహావనీయార్థేదత్తం దాస్యమానం చ । అతుష్టేః । తత్సర్వం । గయేయంభూర్గదాధరోభోక్తా । అన్నంబ్రహ్మ। అహంచబ్రహ్మ। భోక్తాచబ్రహ్మ। రజితమయంపాత్రం। అక్షయ్యావటచ్ఛాయేయం । పితృపితామహ ప్రపితామహేభ్యః + శర్మభ్యః + గోత్రేభ్యః - వసురుద్రాదిత్యరూపేభ్యః - ఇదమిదమన్నం । అమృతస్వరూపం । ఆతృప్తేః । పరివిష్టం పరివేక్ష్యమానమక్షయ్యాతుష్ట్యర్థం యథాభాగంకవ్యంతత్సత్ । స్వధా స్వధా స్వధా నమః ॥ నమమ । గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది సమస్తపాదేషు సర్వతీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ గయాయాందత్తమస్తు॥ యేచేహపితరో యేచనేహయాం

శ్చకిద్మయా ౹ ఉచ్యతనస్తద్మ - త్వంవేత్థయగ్నితేజాతవేదస్స్వధాభిర్యజ్ఞంసుకృతంజుషస్వ॥ ౭-౬-౧౯॥ ఇత్యుపస్థాయ (సవ్యం) మాన్త్రలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీమంత్రజపంకరిష్యే ॥ ప్రార్థనమ్ ॥ సప్తవ్యాధాదశార్ణేషు మృగాఃకాలాంజనేగిరౌ। చక్రవాకాశ్శరద్వీపే హంసాస్సరసిమానసే ॥ యేస్మజాతాః కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణావేదపారగాః॥ ప్రస్థితాదీర్ఘమధ్వానం యూయంతేభ్యోవసీదత। అమూర్తానాంచమూర్తానాం పితౄణాందీప్తతేజసాం। నమస్యామిసదాతేషాం ధ్యాయినాం యోగచక్షుషాం ॥ చతుర్భిశ్చచతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాంపంచభిరేవచ। హూయతేచపునర్ద్వాభ్యాం సమేవిష్ణుఃప్రసీదతు ॥ బ్రహ్మార్పణంబ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌబ్రహ్మణాహుతం। బ్రహ్మైవతేనగంతవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా ॥ (భగవద్గీతా) యజ్ఞేశ్వరోహవ్యసమస్తకవ్య భోక్తావ్యయాత్మాహరిరీశ్వరోత్ర। తత్సన్నిధానాదపయాంతిసద్యో రక్షాంస్యశేషాణ్యసురాశ్చసర్వే ॥ త్వాంయోగినశ్చింతయంతి త్వాంయజంతిచయజ్వనః। హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్ ॥ కర్తాక్రియాణాంసచఇజ్యతేక్రతు స్సఏవతత్కర్మఫలంచతస్య। స్రుగాదియత్సాధనమప్యశేషం హరేర్నకించిద్వ్యతిరిక్తమస్తి ॥ దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్రకర్తృభోక్తృస్థలహవిర్ద్రవ్యాదిభ్య స్సర్వంన్యూనాతిరిక్తాభ్యా మచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు। సర్వంన్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్తు॥ గయేయం గయేయం గయేయం । ఏవంగుణ......పుణ్యతిథౌ ॥ ప్రా ॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే। అస్మత్పితృపితామహప్రపితామహాన్ - శర్మణః - గోత్రాన్ - వసురుద్రాదిత్యరూపాన్ - (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ ఉద్దిశ్య మయాక్రియమాణేన అనేన - ప్రా - అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధేన అస్మత్పితృపితామహ ప్రపితామహానాం - శర్మణాం- గోత్రాణాం - వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం ఏతేషాం - సర్వంనగు

ణీభూత్వా । గయాన్నశ్రాద్ధేనైవ అక్షయతృప్తిద్వారా పునరావృత్తి రహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। శాశ్వతబ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధిరస్తు।నమోదేవేభ్యః। స్వధాపితృభ్యః। యథాకాలదత్తమస్తు। సర్వంసగుణమస్తు। మధుమతీః శ్రావయిష్యే । శ్రావయ । మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధునక్తముతోషసో మధుమత్పార్థివంరజః । మధుద్యౌరస్తునఃపితా । మధుమాన్నోవనస్పతిర్మధుమాఁ అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ ౧-౬-౧౮॥ మధు మధు మధు।సర్వంమధ్వస్తు॥ నివీతీ। ఈశానవిష్ణుకమలాసనకార్తికేయవహ్నిత్రయార్క రజనీశగణేశ్వరాణాం। క్రౌంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్యపానాంపాదాన్నమామిసతతంపితృముక్తిహేతూన్॥ సవ్యం॥ అయంభూమిర్గయాప్రోక్తా బ్రాహ్మణాస్తుగదాధరాః। అక్షయ్యా వటచ్ఛాయేయం పితృరూపోజనార్దనః ॥ వాసుదేవఃప్రీయతాం।తత్సత్ । ఆపోశనానిదత్వా ॥ పరిషేచనక్రమః॥ ఓంభూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి। పితృభ్యః । అమృతమస్తు॥ దేవేభ్యః । అమృతమస్తు । ఓం ప్రాణాయస్వాహా ॥ ఓం అపానాయస్వాహా । ఓం వ్యానాయస్వాహా । ఓంఉదానాయస్వాహా । ఓంసమానాయస్వాహా। ఓం బ్రహ్మణేస్వాహా॥ బ్రహ్మణిమ ఆత్మామృతత్వాయ॥ యజుర్వేదం - నారాయణం ॥ యథాసుఖంజుషధ్వం। జుషావహే॥ కలాకలికృతాన్దోషాన్ ద్రవ్యదేహాత్మసంభవాన్ । సర్వాన్హరతిచిత్తస్థో భగవాన్దేవకీసుతః ॥ మంత్రమధ్యేక్రియామధ్యే విష్ణోస్స్మరణపూర్వకం । యత్కించిత్క్రియతేకర్మ తత్కర్మసఫలంభవేత్॥ యదశ్వస్య

క్రిమిర్వో మక్షికా యద్వా స్వ...స్వధితౌ రిప్తమస్తి। యద్ధస్తయోశ్శమి
తుర్యన్న ఖేష్వ సర్వాతాత్తే అపి దేవేష్వస్తు॥ ౨-౩-౮॥ మక్షికబాధాని
వృత్తిరస్తు॥ అపేక్షితం యాచితవ్యం త్వాజ్యం చైవానపేక్షితం। ఉపవిశ్య
సుఖేనైవ భోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృ
తాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే బ్రాహ్మణైస్సహ అధిశ్రవణ మంత్రపఠనంకరిష్యే॥
పురుషసూక్తం। ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఇత్యాదిసూక్తాని యాజు
షాణ శ్రవణమంత్రాంశ్చ పఠేత్॥ భోక్తృభోజనాంతే॥ గాయత్రీంబ్రవీమి॥
అనుబ్రూహి। ఓంభూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితు + + యాత్॥ మధు
మతీః శ్రావయిష్యే। శ్రావయ॥ మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి
సింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తముతోషసో మధుమత్పా
ర్థివంరజః। మధుద్యౌరస్తు నః పితా। మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాం
అస్తు సూర్యః। మాధ్వీర్గావో భవంతు నః॥ ౧-౬-౧౮॥ మధు మధు మధు
సర్వంమధ్వస్తు॥ అక్షన్నమీమదంత హ్యవప్రియా అధూషత। అస్తో
షత స్వభానవో విప్రా నవిష్ఠయా మతీ యోజాన్విన్ద్రతే హరీ॥ ౧-౬-౩॥
మయాకృతం శ్రాద్ధంసంపన్నం। సుసంపన్నం। ఏతచ్ఛ్రాద్ధాంగేషు
పదార్థేషు। మధ్యే యదిష్టం తద్వాచ్యతాం। సర్వం సంపూర్ణం॥ ప్రా॥
పితృపితామహప్రపితామహాః। తృప్తాస్స్థ తృప్తాస్స్థ తృప్తాస్స్మః॥ అసంస్కృత
ప్రమీతా యే త్యాగిన్యో యాః కులస్త్రియః। దాస్యామి తేభ్యో వికిరం
అన్నం తాభ్యశ్చ పైతృకం। అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య। ౧ సవ్యం। పురూర
వార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః। తృప్తాస్స్థ తృప్తాస్స్థ తృప్తాస్స్మః॥ సోమ
పాశ్చ యే దేవా యజ్ఞభాగవివర్జితాః। తేషామన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం
వైశ్వదైవికం॥ పరిషిచ్య। దేవపితృమధ్యే ప్రోక్ష్య। తిలదర్భానాస్తీర్య

తేషుతిలోదకంనినీయ । యేఅగ్నిదగ్ధాశ్శంఖ[illegible]శర త్రిష్టుప్। ఉచ్ఛిష్టపిండ
ప్రదానేవినియోగః। యేఅగ్నిదగ్ధాయేఽనగ్నిదగ్ధామధ్యేదివస్స్వధయా
మాదయంతే । తేభిస్స్వరాళ సునీతిమేతాం యథావశంతన్వం కల్ప
యస్వ॥ ౭-౬-౧౯॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యః। అనగ్నిదగ్ధేభ్యః। అస్మత్కులప్రసూత
మృతేభ్యః। ఏషపిండస్స్వధానమః। అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధాశ్చ మార్జ
యంతాం । ఏతద్వస్తిలోదకం । పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య । శేషముచ్ఛిష్ట
భాగోభ్యోఽన్నం దీయతాం । యజమానకులేజాతాదాసాదాస్యోఽ
న్నకాంక్షిణః । తేసర్వేతృప్తిమాయాంతు మయాదత్తేనభూతలే॥సవ్యం॥
అమృతాపిధానమసి। రౌరవేపుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినాం । అర్థి
నాముదకం దత్తమక్షయ్య ముపతిష్ఠతు॥ ఆచమ్య ॥ ప్రాణానాయమ్య।
అద్యపూర్వోక్త + + పుణ్యతిథౌ॥ ప్రా॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక
మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండప్రదానాని। సవ్యం। కరిష్యే॥
ప్రా॥ యేరూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంత స్స్వధయాచరంతి
పరాపురోని పురోయేభరంత్యగ్నిష్టాం ల్లోకాత్ప్రణుదాత్మస్వాత్ । ఇతి
మంత్రేణ మనసాగ్నింధ్యాత్వా।గోమయేనోపలిప్య॥అపహతా అసురార
క్షాంసి పిశాచా వేదిషదః।ఇతిమంత్రేణ కుశమూలేనాగ్నేయాభిముఖాం
రేఖాముల్లిఖ్య॥తామద్భిరభ్యుక్ష్య॥సకృదాచ్ఛిన్నంబర్హిరాస్తీర్య। శుంధం
తాంపితరః।శుంధంతాంపితామహాః।శుంధంతాంప్రపితామహాః। ఏతద్వస్తి
లోదకమ్॥ఇతితిలోదకానిదత్వా॥ ఏతత్తే అస్మత్పితః...శర్మన్...గోత్ర...
వసురూప। యేచత్వామత్రాను । ఏతత్తే అస్మత్పిత్రే + శర్మణే
+ గోత్రాయ + వసురూపాయ + యేచతమనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చా
యంపిండస్తస్మైతే స్వధానమః । గయాయాందత్తమస్తు। ఏతత్తే అస్మ
త్పితామహ + శర్మన్ + గోత్ర రుద్రరూప। యేచత్వామత్రాను ।
పితామహాయ శర్మణే గోత్రాయ రుద్రరూపాయ। యేచత్వామను
గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయంపిండస్తస్మైతే స్వధానమః । గయాయాం దత్త

మస్తు।ఏతత్తేఅస్మత్ప్రపితామహ...శర్మన్...గోత్రఆదిత్యరూపయేచత్వా మత్రానుఏతత్తె అస్మత్ప్రపితామహాయ...శర్మణే...గోత్రాయఆదిత్యరూపాయయేచత్వామనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాఽయంపిండ స్తస్మై తేస్వధానమః॥ గయాయాందత్తమస్తు। శేషాన్నం పిండానాముపరినిధాయ। అత్రపితరో మాదయధ్వం।సకృదనుమంత్ర్య।సవ్యావృదోదంగావృత్య। ఆయతప్రాణః। ప్రత్యావృత్య।అమీమదంతపితరో యథాభాగమావృషాయిషత।పునరభిమంత్ర్య(సవ్యం)తచ్ఛేషమాఘ్రాయ।చరోః ప్రాణభక్షుంభక్షయేత్।కర్తాపాదౌప్రక్షాళ్య। ఆచమ్యపవిత్రేధృత్వా। ప్రాచీనావీతీ। ఉదకేన। శుంధంతాం పితరః । శుంధంతాం పితామహాః । శుంధంతాం ప్రపితామహాః । ఏతద్వస్తిలోదకంఏతత్తే అస్మత్పితః...శర్మన్...గోత్ర వసురూప(ఘృతేన) (దర్భైః) అభ్యంక్ష్వ-పితామహ- శర్మన్-గోత్ర-రుద్రరూప-అభ్యంక్ష్వ। ప్రపితామహ - శర్మన్ - గోత్ర - ఆదిత్యరూప - అభ్యంక్ష్వ।ఏతత్తే అస్మత్పితః - శర్మన్ - గోత్ర- వసురూప - ఆంక్ష్వ । పితామహ - శర్మన్- గోత్ర - రుద్రరూప - ఆంక్ష్వ । ప్రపితామహ - శర్మన్ - గోత్ర - ఆదిత్యరూప - ఆంక్ష్వ । ఆంక్ష్వాభ్యంక్ష్వ పితరః । ఏతద్వఃపితరోవాసోమానోఽతోఽన్యత్పితరోయుజ్ధ్వం।పితామహాయుజ్ధ్వం।ప్రపితామహాయుజ్ధ్వం।ఇతివస్త్రందత్వా। ఉపవీతీ ఉత్థాయ॥ నమస్కారా ఏతేమంత్రాః॥ప్రాంజలిః । నమోవః పితరఇషే। నమోవః పితరఊర్జే। నమోవః పితరశ్శుష్మాయ। నమోవః పితరో ఘోరాయ । నమోవః పితరోజీవాయ నమోవః పితరో రసాయస్వధావః పితరోనమోవః పితరోనమః । ఏతాయుష్మాకం పితర ఇమాఅస్మాకం జీవావోజీవంత ఇహసంతస్యామ । మనోన్వాహువామహే నారాశంసేనసోమేన । పితౄణాంచమన్మభిః । ఆతఏతుమనఃపునః క్రత్వేదక్షాయజీవసే। జ్యోక్చసూర్యందృశే। పునర్నః పితరోమనోదదాతుదైవ్యోజనః । జీవంవ్రాతంసచేమహి ॥ ౮-౧-౧౯॥

మస్తు।ఏతత్తేఅస్మత్ప్రపితామహ...శర్మన్...గోత్రఆదిత్యరూపయేచత్వా
మత్రానుఏతత్తే అస్మత్ప్రపితామహాయ...శర్మణే...గోత్రాయఆదిత్యరూ
పాయయేచత్వామనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాఽయంపిండస్తస్మై తేస్వధానమః॥
గయాయామందత్తమస్తు। శేషాన్నం పిండానాముపరినిధాయ। అత్రపితరో
మాదయధ్వం।సకృదనుమంత్ర్య।సవ్యావృదోదంగావృత్య। ఆయతప్రాణః।
ప్రత్యావృత్య।అమీమదంతపితరో యథాభాగమావృషాయిషత।పునర
భిమంత్ర్య(సవ్యం)తచ్ఛేషమాఘ్రాయ।చరోఃప్రాణభక్షంభక్షయేత్।కర్తా
పాదౌప్రక్షాళ్య। ఆచమ్యపవిత్రేకృత్వా। ప్రాచీనావీతీ। ఉదకేన। శుంధం
తాం పితరః । శుంధంతాం పితామహాః । శుంధంతాం ప్రపితామహాః ।
ఏతద్వస్తిలోదకంఏతత్తే అస్మత్పితః...శర్మన్...గోత్ర వసురూప(ఘృతేన)
(దర్భైః) అభ్యంక్ష్వ-పితామహ- శర్మన్-గోత్ర-రుద్రరూప-అభ్యంక్ష్వ।
ప్రపితామహ - శర్మన్ - గోత్ర - ఆదిత్యరూప - అభ్యంక్ష్వ।ఏతత్తే అస్మ
త్పితః - శర్మన్ - గోత్ర- వసురూప - ఆంక్ష్వ । పితామహ - శర్మన్-
గోత్ర - రుద్రరూప - ఆంక్ష్వ । ప్రపితామహ - శర్మన్ - గోత్ర -
ఆదిత్యరూప - ఆంక్ష్వ । ఆంక్ష్వాభ్యంక్ష్వ పితరః । ఏతద్వఃపితరోవా
సోమానోతోన్యత్పితరోయుజ్ధ్వం।పితామహాయుజ్ధ్వం।ప్రపితామహా
యుజ్ధ్వం।ఇతివస్త్రందత్వా। ఉపవీతీ ఉత్థాయ॥ నమస్కారా ఏతేమం
త్రాః।ప్రాంజలిః । నమోవః పితరఇషే। నమోవః పితరఊర్జే। నమోవః
పితరశ్శుష్మాయ। నమోవః పితరోఘోరాయ । నమోవః పితరోజీవాయ
నమోవః పితరో రసాయస్వధావః పితరోనమోవః పితరోనమః । ఏతా
యుష్మాకం పితర ఇమాఅస్మాకం జీవావోజీవంత ఇహసంతస్యామ । మ
నోన్వాహువామహే నారాశంసేనసోమేన । పితౄణాంచమన్మభిః । ఆ
తఏతుమనఃపునఃక్రత్వేదక్షాయజీవసే। జ్యోక్చసూర్యందృశే। పునర్నః
పితరోమనోదదాతుదైవ్యోజనః । జీవంవ్రాతంసచేమహి ॥ ౮-౧-౧౯॥

ఇతి తిసృభిరుపస్థాయ । పరేతనపితరస్సోమ్యాసోగంభీరేభిః పథిభిః పూర్వ్యేభిః। దత్వాయాస్మభ్యం ద్రవిణేహభద్రంరయించనస్సర్వవీరంనియచ్ఛత ॥ పిండాన్ యుగపత్ ప్రవాహయేత్ ॥ వీరంధత్తపితరః । ఇతిమధ్యమపిండం పత్న్యై దద్యాత్ ॥ అగ్నేతమద్యేత్యౌపాసనాగ్నింప్రత్యేత । ఓం అగ్నేతమద్యా శ్వంనస్తోమైః క్రతున్నభద్రం హృదిస్పృశం । ఋధ్యామాత్తఓహైః॥ 3-౫-౧౦ ॥ యదంతరిక్షంపృథివీ ముతద్యాం యన్మాతరంపితరంవాజిహింసిమ । అగ్నిర్మాతస్మాదేనసోగార్హపత్యః ప్రముంచతు । దురితాయానిచకృమ । కరోతుమామనేహసం ॥ ఇతి జపిత్వా ॥ అగ్నిందృష్ట్వా । గయాయాంధర్మపృష్ఠేషు సదసిబ్రహ్మణస్సుతేః । గయాశీర్షేవటేచైవ పితౄణాందత్తమక్షయం ॥ కులాభివృద్ధ్యర్థం సవ్యేనపార్వణపూజాంకరిష్యే ॥ పిండపితృ దేవతాభ్యోనమః । కుశతిలాక్షతాన్ సమర్పయామి । ధ్యాయామి । ఆవాహయామి । ఆసనం సమర్పయామి।పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి। హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి । ముఖేఆచమనీయం సమర్పయామి । స్నానంసమర్పయామి । పుష్పాణిపూజయామి । నైవేద్యం। ఓంభూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్। సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి । అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి।పిండపితృదేవతాభ్యోనమః।నైవేద్యం। అపూపహారనైవేద్యం సమర్పయామి। ఓంప్రాణాయస్వాహా।ఓంఅపానాయస్వాహా। ఓంవ్యానాయస్వాహా। ఓం ఉదానాయస్వాహా । ఓంసమానాయస్వాహా । మధ్యేమధ్యేపానీయం సమర్పయామి । ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి। హస్తౌప్రక్షాళయామి। పాదౌప్రక్షాళయామి।శుద్ధాచమనంసమర్పయామి। తాంబూలం సమర్ప

యామి। సువర్ణపుష్ప దక్షిణాం సమర్పయామి । యస్యస్మృత్యాచనా మోక్త్యాతపః పూజాక్రియాదిషు । న్యూనంసంపూర్ణతాం యాతిసద్యో వందేతమచ్యుతం । మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన। యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥ అద్యపూర్వోక్తఏవం + + తిథౌ । ప్రా। అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండప్రదానే పితృపితామహ ప్రపితామహాన్ శర్మణః గోత్రాన్ వసురుద్రా దిత్యరూపాన్ ఏతానుద్దిశ్యమయాదత్తాః పిండాః గయాపిండసదృశా భవంత్వితిభవంతో బ్రువంతు । గయాపిండసదృశా భవంతు ॥ సవ్యేన పిండాన్న మస్కృత్య ॥ ప్రా...తీ॥ పిండానుద్ధారయిష్యే। ఉద్ధారయ। సవ్యం। అయోధ్యామధురామాయాకాశీకాంచీఅవంతికా। పురీద్వారవతీచైవస ప్తైతా మోక్షదాయకాః। అహంకాశీంగమిష్యామితత్రై వనివసామ్యహం । ఇతిబ్రువాణస్సతతం కాశీవాసఫలంలభేత్ । శమీపత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే । ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణి కులమేకోత్తరంశతం ॥ పిండస్థానే। శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। స్వస్తిశోభనంహవిః। స్వస్థానే వాసః । తతః బ్రాహ్మణాః పాణిపాదముఖప్రక్షాళనం శుద్ధాచమనంచ కృత్వా ॥ ప్రాదప్రక్షాళన మండలే ఆగత్య । ప్రాచీనావీతీ । పితృస్థానే ఏకం ద్వే । త్రీణి। ఉపవీతీ విశ్వేదేవస్థానే ఏకం । ద్వే। త్రీణి। బ్రాహ్మణపాణౌ హస్తోదకందత్వా । సవ్యం । దేవాఃపితరఃపితరోదేవాః । దేవతాపితృప్రసాదేన అస్మద్గోత్రం వర్ధతాం । స్వస్తివర్ధతాంగోత్రం । విశ్వేదేవప్రసాదోస్తు। పితృపితామహప్రపితామహప్రసాదోస్తు। దేవాశ్చపితరః। ఉత్తానం పాత్రం స్వస్తీతిబ్రూతస్వస్తీతిబ్రూత। ఇత్యాపోదత్వా। భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే । ఉచ్చాలయ । పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః మయాదత్తంశ్రాద్ధమన్న మక్షయ్యోదక మస్త్వితిబ్రూత। అస్త్వక్షయ్యోదకం। ప్రా...తీ॥ పితృపితామహ ప్రపితామహాః। మయాద

త్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదకమస్త్వితిబ్రూయుః॥అస్త్వక్షయోదకం। ఇతి
బ్రాహ్మణహస్తేజలందద్యాత్ । స్వధాంవాచయిష్యే । స్వాహాంవాచ
యిష్యే । వాచ్యతాం । ధామంతేవామదేవ ఆపోజగతీ। కూర్చవిసర్జనే
వినియోగః। ఓం ధామంతే విశ్వంభువన మధిశ్రితమంతస్సముద్రేహృద్య
౧ంతరాయుషి । అపామనీకేసమిథేయ ఆభృత స్తమశ్యామ మధుమంతత
ఊర్మిం॥ ౩-౫-౧౧॥ పితృభ్యస్స్వధోచ్యతాం । పితామహేభ్యస్స్వధో
చ్యతాం । ప్రపితామహేభ్యస్స్వధోచ్యతాం । అస్తుస్వధా। సంపద్యం
తాం। భూమౌజలంసించేత్॥ సంపద్యంతాం విశ్వేదేవాః॥ విశ్వేదేవాశ్చ
ప్రీయంతాం। ప్రీయంతాం విశ్వేదేవాః । ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య
శ్శ్రాద్ధసాద్గుణ్యార్థందక్షిణాఃపాంతు। పాంతుదక్షిణాః।సవ్యం। వాజేవాజే
త్యస్య మంత్రస్య వసిష్ఠఋషిః। వాజినోదేవతాః। త్రిష్టుప్ఛందః। ఆవా
హిత పిత్రానుద్వాసనేవినియోగః । వాజేవాజేవతవాజినో నోధనేషు
విప్రాఅమృతా ఋతజ్ఞాః । అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వం తృప్తా
యాత పథిభిర్దేవయానైః॥ ౫-౪-౫॥ ఉత్తిష్ఠతపితృపితామహా ప్రపితా
మహాః । అనుఉత్తిష్ఠంతు।సవ్యేనవిశ్వేదేవా। విష్ణునాసహ । ప్రదక్షిణం।
ఆమావాజస్య ప్రసవోజగమ్యాదాద్యావా పృథివీవిశ్వశంభూ। ఆమా
గంతాం పితరామాతరాచామాసోమో అమృతత్వాయగమ్యాత్॥ఇతి
బ్రాహ్మణాంస్త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య॥పవిత్రగ్రంథి ముత్సృజ్యమండలేవిసృ
జేత్॥దాత రోనోభివర్ధంతాం వేదాస్సంతతి రేవనః। శ్రద్ధాచనోమావ్యగ
యాచితామద్బహుదేయంచనోస్తు।అన్నంచనోబహుభవేదతిథీంశ్చలభేమ
హి।రశ్చనస్సంతు మాచయాచిష్మకంచన॥ ఇతికర్తా॥దాతగోవోభి వర్ధం
తాంవేదాస్సంతతిరేవవః। శ్రద్ధాచవోమావ్యగమద్బహుదేయంచవోస్తు

అస్మించహో బహుభవేదః శ్చలభధ్వం। యాచితారశ్చవస్సంతుమాచ
యాచిష్వంకంచన ॥ ఇతిబ్రాహ్మణాః॥ అన్న శేషః కింక్రియతాం । ఇష్టైః
స్సహభుజ్యతాం। స్వాదుష్షంసదః పితరోవయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవం
తోగభీరాః । చిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధాస్సతో వీరా ఉరవో వ్రాత
సాహాః॥ ౫-౧-౨౦॥ బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాసశ్శివేనో ద్యావా
పృథివీ అనేహసా। పూషానః పాతుదురితా దృతావృధో రక్షామాకిర్నో
అఘశంస ఈశత॥ ఇతికర్తా। ఇహైవస్తం మావియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్య
శ్నుతం। క్రీళంతౌపుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానౌ స్వేగృహే॥ ౮-౩-౨౮॥
సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్యజిత్యై సర్వమేవతేనాప్నోతి సర్వంజయతి ॥ శతమా
నంభవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥
శ్లో॥ ఆయుః ప్రజాంధనంవిద్యాంస్వర్గంమోక్షం సుఖానిచ। ప్రయచ్ఛంతుత
థారాజ్యం ప్రీతానృణాంపితామహాః॥ సత్యాఏతాఆశిషస్సంతు ॥ గోత్రా
భివృద్ధిరస్తు। వంశాభివృద్ధిరస్తు। ఇతిబ్రాహ్మణాః॥ అద్యమేసఫలంజన్మభవ
త్పాదాభివందనాత్ । అద్యమేవంశజాస్సర్వేయాతావోనుగ్రహాద్దివం ॥
పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితాయూయమీదృశాః । తత్క్లేశజాతంచిత్తేషు
విస్మృత్యక్షంతుమర్హథ ॥ వసిష్ఠవామదేవాది మునిభిస్తుల్యతాంగతాః ।
పితౄణామనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతంపదం॥ అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ॥
ప్రా॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే పితృపితామహ
ప్రపితామహానాం...శర్మణః-గోత్రాణాం- వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఉద్దిశ్యమ
యాకృతాన్యేతాని పాణిహోమబ్రాహ్మణభోజన పిండప్రదానానియథో
క్తమస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు। యథాశాస్త్రీయమస్తు। గయాశ్రాద్ధఫలిత
మస్తు । సవ్యేన బ్రాహ్మణేభ్య స్తాంబూలానిదత్వా ॥ (అత్రవైశ్వదేవం)
ఆసీమాంతమనువ్రజేత్ । అనువ్రజ। వశిష్ఠాసః పితృవద్వాచమక్రతదేవాం

ఈశానాఋషీవత్స్వస్తయే । ప్రీతాఇవజ్ఞాతయః కామమేత్యాస్మేదే
ష్ఠాసోవధూనుత్రావసు ॥ ౮-౨-౧౮ ॥ దేవాన్వశిష్ఠోఅమృతాన్వ వందే
యేవిశ్వాభువనాభిప్రతస్థుః । తేనోరాసంతామురుగాయమద్యయూయం
పాత స్వస్తిభిస్సదానః ॥ ౮-౨-౧౧॥ ఇదంపితృభ్యోనమో అస్త్వద్యేతి
నమస్కారవతీ మంతతశ్శం సతి । తస్మాదంతతః పితృభ్యో నమస్క్రి
యతే । తదాహుర్వ్యాహావంపిత్ర్యాశ్శం సేత్ వ్యాహావా౽౩ ఇతి ।
వ్యాహావమేవశంసేదసంస్థితంవై పితృయజ్ఞస్యాసాఖ్యసంస్థితంవా । ఏష
పితృయజ్ఞం సంస్థాపయతియోవ్యాహావంశంసతి । తస్మాద్వ్యాహావమే
వశంస్తవ్యం॥ * యంత్వాద్యావాపృథివీ యంత్వాప స్త్వష్టా యంత్వాసు
జనిమాజజాన । పంథామనుప్రవిద్వాన్ పితృయాణంద్యుమదగ్నే సమి
ధానోవిభాహి॥ ద్వేస్రుతీ అశృణవం పితౄణామహం దేవానాముతమ
ర్త్యానాం, తాభ్యామిదం విశ్వమేజత్సమేతి యదంతరా పితరంమాతరంచ । వా
మదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమోరుద్రాయనమః కా
లాయనమః కలవికరణాయ నమోబలవికరణాయ నమోబలాయ నమో
బలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూత దమనాయ నమోమనోన్మనాయన
మః ॥ పితృయజ్ఞస్సాంగోఽభూత్ ॥ దీర్ఘాయుష్యమస్తు ॥ వంశాభివృద్ధి
రస్తు ॥ యజ్ఞసమృద్ధాభవంతు ॥ వాశీమంతఋష్టిమంతో మనీషిణస్సు
ధన్వాన ఇషుమంతో నిషంగిణః। స్వశ్వాస్థసురథాః పృశ్నిమాతరస్స్వా
యుధామరుతో యాధనాశుభమ్ ॥ పితరస్స్వదేశంగచ్ఛత॥ అపరాధాః
క్షమ్యంతాం । ఇతికర్తా । తత్సత్ బ్రహ్మార్పణమస్తు॥

ఋగ్వేదాబ్దికప్రయోగస్సమాప్తః.

---

* ఋ - బ్రా - ౩-౩-౩౬

శ్రాద్ధాంగతర్పణమ్.

కర్తాపాదౌప్రక్షాళ్య॥ఆచమ్య। కేశవ...శ్రీకృష్ణాయనమః॥పవిత్రం ధృత్వా। పృథివ్యాఇతి సంకల్ప్య...పుణ్యతిథౌ॥ప్రా॥ అస్మత్పితుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఽఖ్యాన్న శ్రాద్ధాఙ్గపకేవాని కర్తవ్య॥ తిలతర్పణం॥ దేశకాలవైపరీత్య శంకయాసద్యః(సవ్యం) కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య॥ప్రా॥ అస్మత్పితరం + శర్మాణం + గోత్రం + వసురూపం - స్వధానమస్తర్పయామి। ఏవంత్రిః॥ అస్మత్పితామహం + శర్మాణం + గోత్రం - రుద్రరూపం - స్వధానమస్తర్పయామి॥ ఏవంత్రిః॥ అస్మత్ప్రపితామహం + శర్మాణం + గోత్రం + ఆదిత్యరూపం స్వధానమస్తర్పయామి॥ ఏవంత్రిః॥ నివీతీ॥ యేకేచాఽస్మత్కులేజాతా అపుత్రాః పుత్రిణోమృతాః। తేగృహ్ణంతు మయాదత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకమ్॥

శ్రీరామరామరామ॥ ఉపవీతీపునః ఆచమ్య॥ తతః పితృదేవతా ప్రీత్యర్థం బంధుభోజనంకుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతుష్టయేత్॥

ఇతిశ్రాద్ధాఙ్గతర్పణంసమాప్తమ్.

అధిశ్రవణమ్.

సహస్రశీర్షా నారాయణ పురుషోత్తమోఽనుష్టుప్। అంత్యాత్రిష్టుప్। అధిశ్రవణమంత్రపఠనేవినియోగః। ఓంసహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రాక్షః సహస్రపాత్। సభూమింవిశ్వతోవృత్వాఽత్యతిష్ఠద్దశాంగులం॥ పురుషఏవేదంసర్వంయద్భూతంయచ్చభవ్యమ్। ఉతామృతత్వస్యేశానో యదన్నేనాతిరోహతి॥ఏతావానస్యమహిమాఽతోజ్యాయాంశ్చపూరు

మః ॥ పాదో౽స్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి ॥ త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదో౽స్యేహాభవత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్సాశనానశనే అభి ॥ తస్మాద్విరాళజాయత విరాజో అధి పూరుషః । స జాతో అత్యరిచ్యత పశ్చాద్భూమిమథో పురః । యత్పురుషేణ హవిషా దేవా యజ్ఞమతన్వత । వసంతో అస్యాసీదాజ్యం గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః ॥ తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్పురుషం జాతమగ్రతః । తేన దేవా అయజంత సాధ్యా ఋషయశ్చ యే ॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః సంభృతం పృషదాజ్యం । పశూన్తాంశ్చక్రే వాయవ్యానారణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే ॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛన్దాంసి జజ్ఞిరే తస్మాద్యజుస్తస్మాదజాయత ॥ తస్మాదశ్వా అజాయన్త యే కే చోభయాదతః । గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్తస్మాజ్జాతా అజావయః ॥ యత్పురుషం వ్యదధుః కతిధా వ్యకల్పయన్ । ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ కావూరూ పాదా ఉచ్యేతే ॥ బ్రాహ్మణో౽స్య ముఖమాసీద్బాహూ రాజన్యః కృతః । ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః పద్భ్యాం శూద్రో అజాయత ॥ చన్ద్రమా మనసో జాతశ్చక్షోః సూర్యో అజాయత । ముఖాదిన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత ॥ నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షం శీర్ష్ణో ద్యౌః సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశః శ్రోత్రాత్తథా లోకాఁ అకల్పయన్ ॥ సప్తాస్యాసన్పరిధయస్త్రిః సప్త సమిధః కృతాః ॥ దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానా అబధ్నన్పురుషం పశుమ్ ॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తే హ నాకం మహిమానః సచన్త యత్ర పూర్వే సాధ్యాః సన్తి దేవాః ॥ ౮-౪-౧౭-౧౮-౧౯ ॥

ఓం అతోదేవా౽అవన్తునోయతోవిష్ణుర్విచక్రమే। పృథివ్యాస్సప్తధామ

భిః॥ ఇదంవిష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూహ్ళమస్యపాంసురే।

త్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః। అతోధర్మాణి ధారయన్।

విష్ణోఃకర్మాణిపశ్యతయతోవ్రతానిపస్పశే। ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా॥

తద్విష్ణోఃపరమంపదం సదాపశ్యంతిసూరయః। దివీవచక్షురాతతం। తద్వి

ప్రాసోవిపన్యవోజాగృవాంసస్సమింధతే। విష్ణోర్యత్పరమంపదం॥౧-౨-౭॥

విశ్వతశ్చక్షురుత విశ్వతోముఖో విశ్వతోబాహురుతవిశ్వతస్పాత్। సం

బాహుభ్యాంధమతి సంపతత్రైర్ద్యావాభూమీ జనయందేవ ఏకః॥

౮-౩-౧౬॥ సంసృష్టంధనముభయంసమాకృతమస్మభ్యందత్తాం వరుణ

శ్చమన్యుః। భియందధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో౽అపని

లయంతాం॥ ౮-౩-౧౭॥ కృణుష్వపాజః ప్రసితిన్నపృథ్వీం యాహిరా

జేవామవా౽ఇభేన। తృష్వీమనుప్రసితిందూణానోస్తాసివిధ్య రక్షస

స్తపిష్ఠైః॥౧॥ తవభ్రమాస౽ఆశుయాపతంత్యనుస్పృశ ధృషతాశోశు

చానః। తపూంష్యగ్నే జుహ్వాపతంగానసందితోవిసృజ విష్వగుల్కాః॥

౨॥ ప్రతిస్పశోవిసృజతూర్ణితమోభవాపాయుర్విశో౽అస్యా౽అదబ్ధః।

యోనోదూరే౽అఘశంసోయో౽అంత్యగ్నే మాకిష్టేవ్యథిరాదధర్షీత్॥

౩॥ ఉదగ్నేతిష్ఠప్రత్యాతనుష్వన్యామిత్రాం ఓషతాత్తిగ్మహేతే।

యోనో౽అరాంతిం సమిధానచక్రే నీచాతంధక్ష్యతసన్నశుష్కం॥ ౪॥

ఊర్ధ్వోభవప్రతివిధ్యాధ్యస్మదావిష్కృణుష్వదైవ్యాన్యగ్నే। అవస్థిరా

తనుహియాతుజూనాం జామి మజామింప్రమృణీహిశత్రూన్ ॥ ౫ ॥
స తేజానాతిసుమతింయవిష్ఠయఈవతేబ్రహ్మణేగాతుమైరత్ । విశ్వా
న్యస్మై సుదినానిరాయోద్యుమ్నాన్యర్యోవిదురోఅభిద్యౌత్ ॥ ౬ ॥
సేదగ్నేఅస్తుసుభగస్సుదానుర్యస్త్వానిత్యేన హవిషాయఉక్థైః । పిప్రీ
షతిస్వఆయుషిదురోణె విశ్వేదస్మై సుదినాసాసదిష్టిః ॥ ౭ ॥ అర్చామి
తేసుమతింఘోష్యర్వాక్సంతేవావాతాజరతామియంగీః । స్వశ్వాస్త్వా
సురథామర్జ యేమాస్మేక్షత్రాణి ధారయేరనుద్యూన్ ॥ ౮ ॥ ఇహత్వా
భూర్యాచరేదుపత్మన్దోషావస్తర్దీదివాంసమనుద్యూన్ । క్రీళంతస్త్వాసు
మనసస్సపేమాభిద్యుమ్నా తస్థివాంసోజనానాం॥౯॥ యస్త్వాస్వశ్వస్సు
హిరణ్యోఅగ్న ఉపయాతివసుమతారథేన । తస్యత్రాతాభవసి
తస్యసఖాయస్తఆతిథ్యమానుషగ్జుజోషత్ ॥ ౧౦ ॥ మహోరు
జామిబంధుతావచోభిస్తన్మాపితుర్గోతమాదన్వియాయ। త్వంనోఅస్య
వచసశ్చికిద్ధిహోతర్యవిష్ఠసుక్రతోదమూనాః ॥ ౧౧ ॥ అస్వప్నజస్తరణ
యస్సుశేవాఅతంద్రాసోవృకాఅశ్రమిష్ఠాః । తేపాయవస్సధ్ర్యం
చోనిషద్యాగ్నేతవనఃపాంత్వమూర ॥ ౧౨ ॥ యేపాయవో మామతే
యంతేఅగ్నే పశ్యంతోఅంధందురితాదరక్షన్ । ররక్షతాన్సుకృ
తోవిశ్వవేదాదిప్సంతఇద్రిపవోనాహదేభుః ॥ ౧౩ ॥ త్వయావయంసధ
న్యస్త్వోతాస్తవప్రణీత్యశ్యామవాజాన్ । ఉభాశంసాసూదయసత్యతా
తేనుష్ఠుయాకృణుహ్యహ్రయాణ ॥ ౧౪ ॥ అయాతేఅగ్నే సమిధావిధే
మప్రతిస్తోమం శస్యమానంగృభాయ । దహాశసోరక్షసః పాహ్యస్మా

న్ద్రోహాణో నిదో మిత్రమహోఽవద్యాత్ ॥ ౧౫ ॥ 3-౪-౨౩-౨౪-౨౫॥

రక్షోహణం వాజినమాజిఘర్మి మిత్రం ప్రథిష్ఠముపయామిశర్మ । శిశా
నోఽగ్నిః క్రతుభిస్సమిద్ధ స్సనో దివా సరిషః పాతునక్తమ్॥ ౧॥ అయో
దంష్ట్రోఽర్చిషా యాతుధానానుపస్పృశ జాతవేదస్సమిద్ధః । ఆజిహ్వ
యా మూరదేవాన్రభస్వ క్రవ్యాదో వృక్త్వ్యపిధత్స్వాసన్॥ ౨॥ ఉభోభ
యావిన్నుపధేహి దంష్ట్రా హింస్రః శిశానోవరం పరంచ। ఉతాంతరిక్షే
పరియాహి రాజజ్జంభైస్సంధేహ్యభియాతుధానాన్॥ ౩॥ యజ్ఞైరిషూః
సన్నమమానోఽగ్నే వాచాశల్యాం అశనిభిర్దిహానః । తాభిర్విధ్య
హృదయే యాతుధానాన్ప్రతీచో బాహూన్ప్రతిభంగ్ధ్యేషాం॥ ౪॥ అగ్నే
త్వచం యాతుధానస్య భింధిహింస్రాశనిర్హరసా హంత్వేనం। ప్రపర్వాణి
జాతవేదశ్శృణీహి క్రవ్యాత్క్రవిష్ణుర్విచినోతు వృక్ణం॥ ౫॥ యత్రేదానీం
పశ్యసి జాతవేదస్తిష్ఠంత మగ్న ఉతవాచరంతం। యద్వాంతరిక్షే పథిభిః
పతంతం తమస్తా విధ్య శర్వా శిశానః॥ ౬॥ ఉతాలబ్ధం స్పృణుహి జాతవేద ఆలే
భానాదృష్టిభిర్యాతుధానాత్। అగ్నే పూర్వో నిజహి శోశుచాన ఆ
మాదః క్ష్వింకాస్తమదంత్వేనీః॥ ౭॥ ఇహ ప్రబ్రూహి యతమస్సోఽ
గ్నే యో యాతుధానో య ఇదంకృణోతి। తమారభస్వ సమిధాయ
విష్ఠ నృచక్షసశ్చక్షుషే రంధయైనం॥ ౮॥ తీక్ష్ణేనాగ్నే చక్షుషా రక్షయజ్ఞం
ప్రాంచం వసుభ్యః ప్రణయప్రచేతః। హింస్రం రక్షాంస్యభిశోశుచానం
మాత్వాదభన్యాతుధానా నృచక్షః॥ ౯॥ నృచక్షా రక్షః పరిపశ్య విక్షుత

స్య త్రీణి ప్రతిశృణీహ్యగ్రా తస్యాగ్నే పృష్టీర్హరసా శృణీహి త్రేధా
మూలం యాతుధానస్య వృశ్చ॥ ౧౦॥ త్రిర్యాతుధానః ప్రసితింతఽ ఏత్వృ
తం యోఽఅగ్నే అనృతేన హంతి । తమర్చిషా స్ఫూర్జయఞ్జాత వేదస్స
మక్షమేనం గృణతే నివృంధి॥ ౧౧॥ తదగ్నే చక్షుః ప్రతిధేహి రేభే శఫారు
జం యేన పశ్యసి యాతుధానం । అథర్వవజ్జ్యోతిషా దైవ్యేన సత్యం ధూ
ర్వంతమచితంన్యోష॥ ౧౨॥ యదగ్నేఽ అద్యమిథునా శపాతో యద్వా
చస్తృష్టం జనయంత రేభాః। మన్యోర్మనస శ్శరవ్యాజాయతే యాత
యావిధ్య హృదయే యాతుధానాన్॥ ౧౩॥ పరాశృణీహి తపసా యాతు
ధానాన్పరాగ్నే రక్షోహరసా శృణీహి । పరార్చిషా మూరదేవాఞ్ఛృణీ
హి। పరాసుతృపో ఽఅభిశోశుచానః॥ ౧౪॥ పరాద్యదేవా వృజినం
శృణంతు ప్రత్యగేనం శపథాయంతు తృష్టాః । వాచాస్తేనం శరవ.
ఽఋచ్ఛంతు మర్మన్విశ్వస్యైతు ప్రసితిం యాతుధానః॥ ౧౫ ॥
యః పౌరుషేయేణ క్రవిషా సమంక్తే యోఽఅశ్వ్యేన పశునా యాతుధా
నః । యోఽఅఘ్న్యాయా భరతి క్షీరమగ్నే తేషాం శీర్షాణి హరసాపి వృ
శ్చ ॥ ౧౬ ॥ సంవత్సరీణం పయఽఉస్రియాయాస్తస్య మాశీద్యాతు
ధానో నృచక్షః । పీయూషమగ్నే యతమస్తితృప్సాత్తం ప్రత్యంచమర్చి
షావిధ్య మర్మన్ ॥ ౧౭ ॥ విషంగవాంయాతుధానాః పిబంత్వావృశ్చ్యం
తామదితయే దురేవాః । పరైనాన్దేవస్సవితా దదాతు పరాభాగమో
షధీనాంజయంతాం ॥ ౧౮ ॥ సనాదగ్నే మృణసి యాతుధానాన్నత్వా

రక్షాంసి పృతనాసు జిగ్యుః । అను దహ సహమూరాన్ క్రవ్యాదో మా తే హేత్యా ముక్షత దైవ్యాయాః ॥ ౧౯ ॥ త్వం నో అగ్నే అధరాదుదక్తాత్త్వం పశ్చాదుత రక్షా పురస్తాత్ । ప్రతి తే తే అజరాసస్తపిష్ఠా అఘశంసం శోశుచతో దహంతు ॥ ౨౦ ॥ పశ్చాత్పురస్తాదధరాదుదక్తాత్కవిః కావ్యేన పరి పాహి రాజన్ । సఖే సఖాయమజరో జరిమ్ణేఽగ్నే మర్తాఁ అమర్త్యస్త్వం నః ॥ ౨౧ ॥ పరి త్వాగ్నే పురం వయం విప్రం సహస్య ధీమహి । ధృషద్వర్ణం దివేదివే హంతారం భంగురావతాం ॥ ౨౨ ॥ విషేణ భంగురావతః ప్రతి ష్మ రక్షసో దహ । అగ్నే తిగ్మేన శోచిషా తపురగ్రాభిరృష్టిభిః ॥ ౨౩ ॥ ప్రత్యగ్నే మిథునా దహ యాతుధానా కిమీదినా । సం త్వా శిశామి జాగృహ్యదబ్ధం విప్ర మన్మభిః ॥ ౨౪ ॥ ప్రత్యగ్నే హరసా హరః శృణీహి విశ్వతః ప్రతి । యాతుధానస్య రక్షసో బలం వి రుజ వీర్యం ॥ ౨౫ ॥ ౮-౪-౫ ॥

విష్ణోర్ను కం వీర్యాణి ప్ర వోచం యః పార్థివాని విమమే రజాంసి । యో అస్కభాయదుత్తరం సధస్థం విచక్రమాణస్త్రేధోరుగాయః ॥ ౧ ॥ ప్ర తద్విష్ణుః స్తవతే వీర్యేణ మృగో న భీమః కుచరో గిరిష్ఠాః । యస్యోరుషు త్రిషు విక్రమణేష్వధిక్షియంతి భువనాని విశ్వా ॥ ౨ ॥ ప్ర విష్ణవే శూషమేతు మన్మ గిరిక్షిత ఉరుగాయాయ వృష్ణే । య ఇదం దీర్ఘం ప్రయతం సధస్థమేకో విమమే త్రిభిరిత్పదేభిః ॥ ౩ ॥ యస్య త్రీ పూర్ణా మధునా పదాన్యక్షీయమాణా స్వధయా మదంతి । య ఉ త్రిధాతు పృథివీముత ద్యామేకో దాధార భువనాని విశ్వా ॥ ౪ ॥ తదస్య ప్రియమభి పాథో అశ్యాం న

గ్నోయత్ర దేవయవో మదంతి । ఉరుక్రమస్య సహిబంధురిత్థా విష్ణోః పదే
పరమే మధ్వ ఉత్సః ॥ ౫ ॥ తావాం వాస్తూన్యుశ్మసి గమధ్యై యత్ర గా
వో భూరిశృంగా అయాసః । అత్రాహ తదురుగాయస్య వృష్ణః పరమం
పదమవ భాతి భూరి ॥ ౬ ॥ ప్రవః పాంతమంధసో ధియాయతే మహే శూ
రాయ విష్ణవే చార్చత । యా సానుని పర్వతానామదాభ్యా మహస్తస్థతురర
ర్వతేవ సాధునా ॥ ౭ ॥ త్వేషమిత్థా సమరణం శిమీవతో రింద్రావిష్ణూ
సుతపా వామురుష్యతి । యా మర్త్యాయ ప్రతిధీయమానమిత్కృశానోర
స్తురసనామురుష్యథః ॥ ౮ ॥ తా ఈం వర్ధంతి మహ్యస్య పౌంస్యం ని
మాతరా నయతి రేతసే భుజే । దధాతి పుత్రోవరం పరం పితుర్నామ
తృతీయమధి రోచనే దివః ॥ ౯ ॥ తత్తదిదస్య పౌంస్యం గృణీమసీ
నస్య త్రాతురవృకస్య మీఢుషః । యః పార్థివాని త్రిభిరిద్విగామభి
రురుక్రమిష్టో రుగాయాయ జీవసే ॥ ౧౦ ॥ ద్వే ఇదస్య క్రమణే స్వర్దృశో
భిఖ్యాయ మర్త్యో భురణ్యతి । తృతీయమస్య నకిరాదధర్షతి వయశ్చన
పతయంతః పతత్రిణః ॥ ౧౧ ॥ చతుర్భిః సాకం నవతించ నామభిశ్చక్రం
నవృత్తం వ్యతీఁ రవీవిపత్ । బృహచ్ఛరీరో విమిమాన ఋక్వభిర్యువా
కుమారః ప్రత్యేత్యాహవం ॥ ౧౨ ॥ భవా మిత్రో న శేవ్యో ఘృతాసుతిర్వి
భూతద్యుమ్న ఏవయా ఉ సప్రథాః । అధా తే విష్ణో విదుషా చిదర్ధ్యః
స్తోమో యజ్ఞశ్చ రాధ్యో హవిష్మతా ॥ ౧౩ ॥ యః పూర్వ్యాయ వేధసే న
వీయసే సుమజ్జానయే విష్ణవే దదాశతి । యో జాతమస్య మహతో మహి

ప్రవక్ష్యేస్మక్షేవోభిర్యుజ్యాభ్యసత్ ॥ ౧౪ ॥ తముస్తోతారః పూర్వ్యం యథావిదఋతస్య గర్భంజనుషాపిపర్తన । ఆస్యజానంతోనామచిద్వివక్తన మహస్తేవిష్ణోసుమతింభజామహే ॥ ౧౫ ॥ తమస్య రాజావరుణస్తమశ్వినాక్రతుం సచంతమారుతస్యవేధసః । దాధారదక్షముత్తమమహర్విదంవ్రజంచవిష్ణుః సఖివాఁఅపోర్ణుతే ॥ ౧౬ ॥ ఆయోవివాయ సచథాయదైవ్య ఇంద్రాయవిష్ణుస్సుకృతేసుకృత్తరః । వేధా అజిన్వత్త్రిషధస్థ ఆర్యమృతస్యభాగేయజమానమాభజత్ ॥ ౧౭ ॥ ౨-౨-౨౪-౨౫-౨౬- ॥ సంవాంకర్మణాసమిషాహినోమీంద్రావిష్ణూ అపసస్పారే అస్య । జుషేథాంయజ్ఞంద్రవిణంచధత్తమరిష్టైర్నః పథిభిః పారయంతా॥ ౧ ॥ యావిశ్వాసాంజనితారామతీనామింద్రావిష్ణూకలశాసోమధానా॥ ప్రవాంగిరఃశస్యమానా అవంతుప్రస్తోమాసోగీయమానాసో అర్కైః ॥ ౨ ॥ ఇంద్రావిష్ణూమదపతీమదానామాసోమం యాతంద్రవిణోదధానా । సంవామంజంత్వక్తుభిర్మతీనాం సంస్తోమాసః శస్యమానాస ఉక్థైః ॥ 3 ॥ ఆవామశ్వాసో అభిమాతిషాహ ఇంద్రావిష్ణూసధమాదోవహంతు । జుషేథాంవిశ్వాహవనామతీనాముపబ్రహ్మాణిశృణుతంగిరోమే ॥ ౪ ॥ ఇంద్రావిష్ణూతత్పనయాయ్యం వాంసోమస్యమద ఉరుచక్రమాథే । అకృణుతమంతరిక్షంవరీయోప్రథతంజీవసేనోరజాంసి॥ ౫ ॥ ఇంద్రావిష్ణూహవిషావావృధానాగ్రాద్వానానమసారాతహవ్యా । ఘృతాసుతీద్రవిణంధత్తమస్మే సముద్రః స్థః కలశః సోమధానః ॥ ౬ ॥ ఇంద్రా

విష్ణూపిబతంమధ్వోఽస్యసోమస్యదస్రాజఠరంపృణేథాం । ఆవామంధాంసిమదిరాణ్యగ్మన్నుపబ్రహ్మాణి శృణుతంహావంమే॥ ౭ ॥ ఉభాజిగ్యథుర్నపరాజయేథేన పరాజిగ్యేకతరశ్చనైనోః ॥ ఇంద్రశ్చవిష్ణోయదపస్పృధేథాంత్రేధా సహస్రం వితదైరయేథాం ॥ ౮-౫-౧-౧౩ ॥ పరోమాత్రయాతన్వావృధానతేమహిత్వమన్వశ్నువంతి । ఉభే తేవిద్మరజసీపృథివ్యా విష్ణోదేవత్వం పరమస్యవిత్సే ॥ ౧ ॥ నతేవిష్ణోజాయమానోనజాతో దేవ మహిమ్నః పరమంతమాప । ఉదస్తభ్నా నాకమృష్వంబృహంతందాధర్థ ప్రాచీంకకుభం పృథివ్యాః ॥ ౨ ॥ ఇరావతీధేనుమతీహి భూతంసూయవసినీ మనుషేదశస్యా । వ్యస్తభ్నారోదసీ విష్ణవేతేదాధర్థపృథివీమభితో మయూఖైః ॥ ౩ ॥ ఉరుంయజ్ఞాయ చక్రథురులోకంజనయంతా సూర్యముషాసమగ్నిః । దాసస్యచిద్వృషశిప్రస్య మాయాజఘ్నథుర్నరాపృతనాజ్యేషు ॥ ౪ ॥ ఇంద్రావిష్ణూదృంహితాశ్శంబరస్యనవపురోనవతించ శ్నథిష్టం । శతంవర్చిన సహస్రంచసాకంహథోఽఅప్రత్యసురస్య వీరాన్ ॥ ౫ ॥ ఇయంమనీషా బృహతీబృహంతో రుక్రమాతవసావర్ధయంతీ । రరేవాంస్తోమం విదథేషు విష్ణోపిన్వతమిషో వృజనేష్వింద్ర ॥ ౬ ॥ వషట్తేవిష్ణవాస ఽఆకృణోమి తన్మేజుషస్వశిపివిష్టహవ్యం । వర్ధంతుత్వాసుష్టుతయోగిరోమే యూయంపాత స్వస్తిభిస్సదానః ॥ ౭ ॥ నూమర్తోదయతేస నిష్యన్యోవిష్ణవ ఽఉరుగాయాయదాశత్ ॥ ప్రయస్సత్రాచామనసా యజాతఽఏతావంతం నర్యమా

వివాసాత్ ॥ ౮ ॥ త్వం విష్ణో సుమతిం విశ్వజన్యామప్రయుతామేవయావో మతిందాః। పర్చోయథానస్సువితస్యభూరేరశ్వావతః పురుశ్చంద్రస్యరాయః ॥ ౯ ॥ త్రిర్దేవః పృథివీమేష ఏతాం విచక్రమేశతర్చసం మహిత్వా। ప్రవిష్ణురస్తుతవసస్తవీయాన్త్వేషం హ్యస్యస్థవిరస్యనామ॥ ౧౦॥ విచక్రమే పృథివీమేష ఏతాం క్షేత్రాయ విష్ణుర్మనుషే దశస్యన్। ధ్రువాసో అస్యకీరయో జనాస ఉరుక్షితిం సుజనిమాచకార ॥ ౧౧॥ ప్రతత్తే అద్యశిపివిష్టనామార్యశ్శంసామివయునానివిద్వాన్। తంత్వాగృణామితవసమతవ్యాన్క్షయంతమస్యరజసఃపరాకే ॥ ౧౨ ॥ కిమిత్తేవిష్ణో పరిచక్ష్యంభూత్ప్రయద్వవక్షేశిపివిష్టో అస్మి। మావర్పో అస్మదపగూహ ఏతద్యదన్యరూపస్సమిథేబభూథ ॥ ౧౩ ॥ వషట్తేవిష్ణవాస ఆకృణోమితన్మేజుషస్వశిపివిష్టహవ్యం। వర్ధంతుత్వాసుష్టుతయోగిరోమేయూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః ॥ ౧౪ ॥ ౫-౬-౨౪ ॥

ఇంద్రాసోమాతపతం రక్ష ఉబ్జతంన్యర్పయతం వృషణాతమోవృధః। పరాశృణీతమచితోన్యోషతంహతంనుదేథాంనిశిశీతమత్రిణః॥ ౧॥ ఇంద్రాసోమాసమఘశంసమభ్యఘంతపుర్యయస్తుచరురగ్నివాఇవ। బ్రహ్మద్విషేక్రవ్యాదేఘోరచక్షసేద్వేషో ధత్తమనవాయంకిమీదినే ॥ ౨ ॥ ఇంద్రాసోమాదుష్కృతోవవ్రే అంతరనారంభణేతమసిప్రవిధ్యతం। యథానాతః పునరేకశ్చనోదయత్తద్వామస్తు సహసేమన్యుమచ్ఛవః ॥ ౩ ॥ ఇంద్రాసోమావర్తయతందివో వధంసంపృథివ్యా

ఽ అఘశంసాయతర్హణం । ఉత్తక్షతంస్వర్యం౧పర్వతేభ్యో యేనరక్షో
వావృధానంనిజూర్వథః ॥ ౪ ॥ ఇంద్రాసోమావర్తయతందివస్పర్యగ్నిత
ప్తేభిర్యువమశ్మహన్మభిః । తపుర్వధేభిరజరేభిరత్రిణోనిపర్శానే విధ్యతం
యంతునిస్స్వరం ॥ ౫ ॥ ఇంద్రాసోమాపరివాంభూతువిశ్వతఽ ఇయం
మతిః కక్ష్యాశ్వేవవాజినా । యాంవాంహోత్రాం పరిహినోమిమేధ
యేమాబ్రహ్మాణినృపతీవజిన్వతం ॥ ౬ ॥ ప్రతిస్మరేథాంతుజయద్భిరే
వైర్హతంద్రుహోరక్షసోభంగురావతః । ఇంద్రాసోమా దుష్కృతే
మాసుగంభూద్యోనః కదాచిదభిదాసతిద్రుహా ॥ ౭ ॥ యోమాపాకేన
మనసాచరంతమభిచష్టే అనృతేభిర్వచోభిః ఆపఽఇవకాశినా సంగృభీ
తాఽ అసన్నస్త్వాసతఽఇంద్రవక్తా ॥ ౮ ॥ యేపాకశంసంవిహరంతఽ
ఏవైర్యేవాభద్రందూషయంతిస్వధాభిః । అహయేవాతాన్ప్రదదాతు
సోమఽఆవాదధాతునిరృతేరుపస్థే ॥ ౯ ॥ యోనోరసందిప్సతిపిత్వోఽ
అగ్నేయోఽఅశ్వానాం యోగవాంయస్తనూనాం । రిపుస్తేనః స్తేయ
కృద్దభ్రమేతునిషహీయతాంతన్వాతనాచ ॥ ౧౦ ॥ పరస్సోఽఅస్తుత
న్వాతనాచతిస్రః పృథివీరధోఽ అస్తువిశ్వాః । ప్రతిశుష్యతుయశోఽ
అస్యదేవాయోనోదివాదిప్సతియశ్చనక్తం ॥ ౧౧ ॥ సువిజ్ఞానంచికితు
షేజనాయసచ్చాసచ్చవచసీపస్పృధాతే । తయోర్యత్సత్యంయతర
దృజీయస్తదిత్సోమోవతిహంత్యాసత్ ॥ ౧౨ ॥ నవాఽఉసోమోవృజి
నంహినోతినక్షత్రియంమిథుయాధారయంతం। హంతిరక్షోహంత్యాసద్వ

దంతముభావింద్రస్య ప్రసితౌ శయాతే ॥ ౧౩ ॥ యదివాహమనృతదేవ
ఽఆస మోఘం వాదేవాఀఽఅప్యూహేఽఅగ్నే । కిమస్మభ్యం జాత
వేదో హృణీషే ద్రోఘవాచస్తే నిర్ఋథం సంచంతాం॥ ౧౪॥ అద్యాము
రీయ యదియాతుధానో ఽఅస్మి యదివాయుస్తతప పూరుషస్య । అధా
సవీరైర్దశభిర్వియూయాయోమా మోఘం యాతుధానేత్యాహ॥ ౧౫॥
యోమాయాతుం యాతుధానేత్యాహ యోవారక్షాశ్శుచిరస్మీత్యాహ।
ఇంద్రస్తం హంతుమహతావధేన విశ్వస్య జంతోరధమస్పదీష్ట॥ ౧౬॥
ప్రయాజిగాతి ఖర్గలేవ నక్తమపద్రుహాతన్వం గూహమానా। వవ్రాఀ
ఽఅనంతాఀఽఅవసాపదీష్ట గ్రావాణోఘ్నంతు రక్షసఽఉపబ్దైః॥ ౧౭॥
వితిష్ఠధ్వం మరుతోవిక్ష్విచ్ఛతగృభాయత రక్షసస్సంపినష్టన। వయో
యేభూత్వీపతయంతి నక్తభిర్యేవారిపోదధిరేదేవేఽఅధ్వరే॥ ౧౮॥ ప్రవ
ర్తయదివోఽఅశ్మాన మింద్రసోమశితం మఘవన్సంశిశాధి । ప్రాక్తాద
పాక్తాదధరాదుదక్తాదభి జహిరక్షసః పర్వతేన॥ ౧౯॥ ఏతఉత్యే పత
యంతిశ్వయాతవఽఇంద్రందిప్సంతి దిప్సవోదాభ్యం । శిశీతేశక్రః పిశు
నేభ్యోవధం నూనంసృజదశనింయాతుమద్భ్యః॥ ౨౦॥ ఇంద్రోయాతూనామ
భవత్పరాశరోహవిర్మథీనామభ్యావివాసతాం । అభీదుశక్రః పరశు
ర్యథావనం పాత్రేవభిందన్సతఽఏతిరక్షసః॥ ౨౧॥ ఉలూకయాతుం
శశులూకయాతుం జహిశ్వయాతు ముతకోకయాతుం । సుపర్ణయాతు
ముతగృధ్రయాతుం। దృషదేవప్రమృణరక్షఽఇంద్ర॥ ౨౨॥ మానోరక్షో

ఉ అభినద్యాతు మావతా మపోచ్ఛతు మిథునాయాకిమీదినా । పృథి
వీనః పార్థివాత్పాత్వం హసోంతరిక్షం దివ్యాత్పాత్వస్మాన్ ॥ ౨౩ ॥
ఇంద్రజహిపుమాంసం యాతుధానముత స్త్రియంమాయయాశాశదా
నాం । విగ్రీవాసోమూరదేవా ఋదంతు మాతేదృశన్సూర్యముచ్చ
రంతం॥ ౨౪॥ ప్రతిచక్ష్వవిచక్ష్వేంద్రశ్చ సోమజాగృతం । రక్షోభ్యోవధ
మస్యత మశనింయాతుమద్భ్యః॥ ౨౫॥ ౫-౭-౫॥

మండలాంత శ్లోకములు.

హరిః॥ఓమ్॥ శ్లో॥ విశ్వేశ్వరవిరూపాక్ష విశ్వరూపసదాశివ। శర
ణంభవభూతేశ కరుణాకరశంకర ॥ హరశంభోమహాదేవ విశ్వేశామర
వల్లభ । శివశంకరసర్వాత్మన్ నీలకంఠనమోస్తుతే ॥ మృత్యుంజయా
యరుద్రాయ నీలకంఠాయశంభవే । అమృతేశాయశర్వాయ మహాదే
వాయతేనమః ॥ ఏతానిశివనామాని మండలాంతేషుయఃపఠేత్। నాస్తి
మృత్యుభయంతస్య పాపరోగాదికించన ॥ భవాయభవనాశాయ మహా
దేవాయధీమతే । రుద్రాయనీలకంఠాయ శర్వాయశశిమాళినే ॥ ఉగ్రా
యోగ్రాఘనాశాయ భీమాయభయహారిణే । ఈశానాయనమస్తుభ్యం
పశూనాంపతయేనమః ॥ యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంత కేశవ।
కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశ వాసుదేవనమోస్తుతే ॥ కృష్ణాయగోపీనాథాయచ
క్రిణేమురవైరిణే । రుక్మిణీశాయనాథాయ వాసుదేవాయతేనమః ॥ రా
మాయరామభద్రాయ రామచంద్రాయవేధసే । రఘునాథాయనా
థాయ సీతాయాఃపతయేనమః ॥ దశసప్తచనామాని మండలాంతేషు
యఃపఠేత్ । సశివస్యపదంగత్వా శివలోకేమహీయతే ॥ శివశంకరవి
ఘ్నేశ్వరవిఠ్ఠలముకుంద వామనవాసుదేవ॥

నాసదాసీన్నో సదాసీత్తదానీం నాసీద్రజో నో వ్యోమా పరో యత్। కిమావరీవః కుహ కస్య శర్మన్నంభః కిమాసీద్గహనం గభీరం॥ ౧ ॥ న మృత్యురాసీదమృతం న తర్హి న రాత్ర్యా అహ్న ఆసీత్ప్రకేతః। ఆనీదవాతం స్వధయా తదేకం తస్మాద్ధాన్యన్న పరః కించనాస ॥ ౨॥ తమ ఆసీత్తమసా గూళ్హమగ్రే ప్రకేతం సలిలం సర్వమా ఇదం। తుచ్ఛ్యేనాభ్వపిహితం యదాసీత్తపసస్తన్మహినాజాయతైకం ॥ ౩ ॥ కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి మనసో రేతః ప్రథమం యదాసీత్। సతో బంధుమసతి నిరవిందన్హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషా॥ ౪॥ తిరశ్చీనో వితతో రశ్మిరేషామధః స్విదాసీ3దుపరి స్విదాసీత్। రేతోధా ఆసన్మహిమాన ఆసన్స్వధా అవస్తాత్ప్రయతిః పరస్తాత్॥ ౫॥ కో అద్ధా వేద క ఇహ ప్రవోచత్కుత ఆజాతా కుత ఇయం విసృష్టిః। అర్వాగ్దేవా అస్య విసర్జనేనాథా కో వేద యత ఆబభూవ॥ ౬॥ ఇయం విసృష్టిర్యత ఆబభూవ యది వా దధే యది వా న। యో అస్యాధ్యక్షః పరమే వ్యోమన్త్సో అంగ వేద యది వా న వేద॥ ౭॥ యో యజ్ఞో విశ్వతస్తంతుభిస్తత ఏకశతం దేవకర్మేభిరాయతః। ఇమే వయంతి పితరో య ఆయయుః ప్రవయాప వయేత్యాసతే తతే॥ పుమాన్ ఏనం తనుత ఉత్కృణత్తి పుమాన్వితత్నే అధి నాకే అస్మిన్। ఇమే మయూఖా ఉపసేదురూ సదః సామాని చక్రుస్తసరాణ్యోతవే॥ ౯॥ కాసీత్ప్రమా ప్రతిమా కిం నిదానమాజ్యం కిమాసీత్పరిధిః క ఆసీత్। ఛందః కిమాసీత్ప్రౌగం కిముక్థం యద్దేవా దేవమయజంత విశ్వే॥ ౧౦॥ అగ్నేర్గాయత్ర్యభవత్సయుగ్వోష్ణిహయా సవి

తా సంబభూవ అనుష్టుభా సోమ ఽఉక్థైర్మహస్వాన్బృహస్పతేబృహతీ
వాచమావత్ ॥ ౧౧॥ విరాణ్మిత్రావరుణయోరభిశ్రీరింద్రస్య త్రిష్టుభి
హ భాగో ఽఅహ్నః । విశ్వాన్దేవాఞ్జగత్యా వివేశ తేనచాక్లృప్రఽఋష
యోమనుష్యాః॥ ౧౨॥ చాక్లృప్రే తేన ఽఋషయో మనుష్యా యజ్ఞే జాతే
పితరోనః పురాణే । పశ్యన్మన్యే మనసా చక్షసా తాన్యఽఇమం యజ్ఞమ
యజంతపూర్వే॥ ౧౩॥ సహస్తోమాస్సహఛందసఽఆవృతస్సహప్రమా
ఽఋషయస్సప్తదైవ్యాః।పూర్వేషాం పంథామనుదృశ్య ధీరాఽఅన్వా
లేభిరేరథ్యోన రశ్మీన్ ॥ ౧౪ ॥ ౮-౭-౧౭-౧౮॥

అగ్నే హంసిన్యత్రిణం దీద్యన్మర్త్యేష్వా స్వే క్షయే శుచివ్రత ॥
౧ ॥ ఉత్తిష్ఠసి స్వాహుతో ఘృతాని ప్రతి మోదసే । యత్త్వా స్రుచస్సమ
స్థిరన్ ॥ ౨ ॥ సఽఆహుతో విరోచతేఽగ్నిరీళేన్యో గిరా స్రుచా ప్రతీకమ
జ్యతే ॥ ౩ ॥ ఘృతేనాగ్నిస్సమజ్యతే మధుప్రతీకఽఆహుతః । రోచ
మానో విభావసుః ॥ ౪ ॥ జరమాణస్సమిధ్యసే దేవేభ్యో హవ్యవాహన
తంత్వా హవంత మర్త్యాః ॥ ౫ ॥ తం మర్తాఽఅమర్త్యం ఘృతేనాగ్నిం స
పర్యత । అదాభ్యం గృహపతిం॥ ౬ ॥ అధా భ్యేన శోచిషాఽగ్నే రక్షస్త్వం
దహ । గోపాఽఋతస్య దీదిహి ॥ ౭ ॥ సత్వమగ్నే ప్రతీకేన ప్రత్యోష
యాతుధాన్యః। ఉరుక్షయేషు దీద్యత్ ॥ ౮॥ తంత్వా గీర్భిరురుక్షయా హవ్య
వాహం సమీధిరే । యజిష్ఠం మానుషేజనే॥ ౯॥ ఇతి వాఽఇతి మే మనో
గామశ్వం సనుయామితి । కువిత్సోమస్యాపామితి॥ ౧౦॥ (దీనినేముందు

ఋక్కులకు కూడా చెప్పవలయును) ప్రవాతా ఇవదోధత ఉన్మాపీతా అయంసత। కు...తి॥ ౧౧॥ ఉన్మాపీతా అయం సస్తర ధమశ్వా ఇ నాశవః । కు...తి॥ ౧౨॥ ఉపమామతిరస్థిత వాశ్రా పుత్రమివప్రియం । కు...తి॥ ౧౩॥ అహంతష్టేవవన్ధురం పర్యచామిహృదామతిం। కు...తి॥ ౧౪॥ నహిమే అక్షిపచ్చనాచ్ఛాన్తుః పంచకృష్టయః । కు...తి ॥ ౧౫॥ నహిమే రోదసీ ఉభే అన్యంపక్షంచనప్రతి। కు...తి॥ ౧౬॥ అభిద్యాం మహినాభువమభీమాం పృథివీంమహీం । కు...తి॥ ౧౭॥ హన్తాహంపృథివీమిమాం నిదధానీహ వేహవా। కు...తి॥ ౧౮ ॥ ఓషమిత్పృథివీమహం జంఘనానీహ వేహవా ॥ కు...తి॥ ౧౯॥ దివిమే అన్యః పక్షో ధో అన్యమచీకృషం॥ కు...తి॥ ౨౦॥ అహమస్మిమహామహోభి నభ్యముదీషితః। కు...తి॥ ౨౧॥ గృహోయామ్యరం కృతో దేవేభ్యోహవ్యవాహనః। కు...తి॥ ౨౨॥ ౮-౬-౨౪-౨౫-౨౬-౨౭॥

ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః । అసుంయ ఈయురవృకాఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు॥ ౧॥ ఇదంపితృభ్యోనమో అస్త్వద్య యేపూర్వాసోయ ఉపరాస ఈయుః । యేపార్థివేరజస్యానిషత్తా యేవానూనంసువృజనాసువిక్షు ॥ ౨ ॥ ఆహంపితౄన్త్సువిదత్రాఁ అవిత్సినపాతంచవిక్రమణంచవిష్ణోః । బర్హిషదో యేస్వధయాసుతస్యభజన్తపిత్వస్తఇహాగమిష్ఠాః ॥ ౩ ॥ బర్హిషదః పితర ఊత్యర్వాగిమావోహవ్యాచకృమాజుషధ్వమ్ । తఆగతావసాశంతమేనాథానః

శంయోరరపోదధాత॥ ౪ ॥ ఉపహూతాఃపితరస్సోమ్యాసోబర్హిష్యే
షునిధిషుప్రియేషు। తఆగమన్తుతఇహశ్రువన్త్వధిబ్రువన్తుతేవన్త్వస్మాన్॥
౫ ॥ ఆచ్యాజానుదక్షిణతోనిషద్యేమంయజ్ఞమభిగృణీతవిశ్వే। మాహింం
సిష్టపితరః కేనచిన్నోయద్వఆగఃపురుషతాకరామ ॥ ౬ ॥ ఆసీనాసో
అరుణీనాముపస్థేరయింధత్తదాశుషేమర్త్యాయ। పుత్రేభ్యఃపితరస్తస్య
వస్వః ప్రయచ్ఛతతఇహోర్జందధాత ॥౭॥ యేనః పూర్వేపితరస్సోమ్యా
సోనూహిరేసోమపీథంవసిష్ఠాః। తేభిర్యమస్సంరరాణోహవీంష్యుశన్ను
శద్భిః ప్రతికామమత్తు॥ ౮॥ యేతాతృషుర్దేవత్రాజేహమానాహో
త్రావిదః స్తోమతష్టాసోఅర్కైః। ఆగ్నేయాహిసువిదత్రేభిరర్వాఙ్సత్యైః
కవ్యైః పితృభిర్ఘర్మసద్భిః॥ ౯॥ యేసత్యాసోహవిరదోహవిష్పాఇన్ద్రేణ
దేవైః సరథందధానాః। ఆగ్నేయాహిసహస్రందేవవన్దైః పరైః పూ
ర్వైః పితృభిర్ఘర్మసద్భిః॥ ౧౦॥ అగ్నిష్వాత్తాః పితరఏహగచ్ఛతసదస్సద
స్సదతసుప్రణీతయః। అత్తాహవీంషిప్రయతాని బర్హిష్యథారయిం సర్వ
వీరందధాతన ॥ ౧౧ ॥ త్వమగ్నఈళితోజాతవేదో వాడ్ఢవ్యానిసురభీణి
కృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్యః స్వధయాతే అక్షన్నద్ధిత్వం దేవప్రయ
తాహవీంషి॥ ౧౨॥ యేచేహపితరోయేచనేహ యాంశ్చవిద్మయాఁఉచ
నప్రవిద్మ। త్వంవేత్థయతితే జాతవేదస్స్వధాభిర్యజ్ఞం సుకృతం జుషస్వ॥
౧౩॥ యేఅగ్నిదగ్ధాయే అనగ్నిదగ్ధామధ్యేదివః స్వధయామాదయన్తే।
తేభిఃస్వరాళసునీతిమేతాం యథావశం తన్వంకల్పయస్వ ॥ ౧౪ ॥ ౭_౬_
౧౭_౧౮_౧౯॥

[illegible]ణాగ్నిస్సంవిదానో రక్షోహాబాధతామితః । అమీవా
యస్తేగర్భందుర్ణామాయోనిమాశయే ॥ ౧ ॥ యస్తేగర్భమమీవాదు
ర్ణామాయోనిమాశయే । అగ్నిష్టంబ్రహ్మణాసహ నిష్క్రవ్యాదమనీన
శత్ ॥ ౨ ॥ యస్తేహంతిపతయంతం నిషత్స్నుంయస్సరీసృపం। జాతం
యస్తేజిఘాంసతితమితోనాశయామసి ॥ 3 ॥ యస్తఊరూవిహరత్యం
తరాదంపతీశయే । యోనింయోఅంతరారేళ్హితమితోనాశయామ
సి ॥ ౪ ॥ యస్త్వాభ్రాతాపతిర్భూత్వాజారోభూత్వానిపద్యతే। ప్రజాం
యస్తేజిఘాంసతితమితోనాశయామసి ॥ ౫ ॥ యస్త్వాస్వప్నేనతమసా
మోహయిత్వానిపద్యతే। ప్రజాంయస్తేజిఘాంసతితమితోనాశయామసి॥
౬ ॥ ౮ - ౮ - ౨౦ ॥

దేవానాంపత్నీశ్శం సత్యనూచీరగ్నింగృహపతిం తస్మాదనూచీ
పత్నీగార్హపత్యమాస్తే । తదాహూరాకాంపూర్వాంశం సేజ్జామ్యైవై
పూర్వపేయమితి తత్తన్నాదృత్యం । దేవానామేవపత్నీఃపూర్వాః శంసే
దేషహవా ఏతత్పత్నీషురేతోదధాతి । యదగ్నిర్గార్హపత్యోఽగ్నినై
వాసుతత్ గార్హపత్యేనపత్నీషు ప్రత్యక్షాద్రేతోదధాతి। ప్రజాత్యై
ప్రజాయతే ప్రజయాపశుభిర్యఏవంవేద। తస్మాత్సమానోదర్యా । స్వసా
న్యోదర్యాయైజాయాయాఅనుజీవినీజీవతి । రాకాంశంసతిరాకాహవా ఏ
షాంపురుషస్యసేవనీంసీవ్యతి। యైషాశిశ్నేధిపుమాంసోస్యపుత్రాజాయం
తేయఏవంవేద। పావీరవీంశంసతి। వాగ్వైసరస్వతీపావీరవీవాచ్యేవతద్వా
చందధాతి । తదాహుర్యామీం పూర్వాంశంసే 3 త్ పిత్ర్యాం 3 ఇతి
యామీమేవపూర్వాంశంసేత్ । ఇమంయమప్రస్తరమాహిసీదేతిరాజ్ఞో
వైపూర్వపేయం । తస్మాద్యామీమేవపూర్వాంశంసేత్ । మాతలీకవ్యై

ర్భ్యమో౽ అంగిరోభిరితి కావ్యానామనూచీం శంసత్యవరే హ్యేవైదేవా
న్కావ్యాః పరేణైవపిత్యాన్‌ స్తస్మాత్కావ్యానామనూచీం శంసతి । ఉదీ
రతామవర ఉత్పరాస ఇతిపిత్ర్యాః శంసతి । ఉన్మధ్యమాః పితరః సోమ్యా
సఇతి యేచైవావమా యేచపరమా యేచ మధ్యమాస్తాన్‌ స్సర్వానానంతరా
యంప్రీణాతి । ఆహంపిత్యాన్త్సువిదత్రా౽ అవిత్సీతి ద్వితీయాంశంసతి।
బర్హిషదో యేస్వధయాసుతస్యేతేతత్థహ ఏషాంప్రియంధామ । యద్బ
ర్హిషద ఇతిప్రియేణైవైనాన్‌ స్తత్థామ్నా సమర్ధయతి। ప్రియేణధామ్నా
సమృధ్యతేయఏవంవేద । ఇదంపితృభ్యోనమో అస్త్వద్యేతి నమస్కార
వతీమంతతఃశంసతి । తస్మాదంతతః పితృభ్యోనమస్క్రియతే । తదాహు
ర్వ్యాహావంపిత్ర్యాః శంసే 3 త్‌ అవ్యాహావా 3 ఇతివ్యాహావమేవ
శంసేదసంస్థితం వైపిత్యయజ్ఞస్య సాధ్వసంస్థితంవా ఏషపిత్యయజ్ఞం సం
స్థాపయతి యోవ్యాహావంశంసతి । తస్మాద్వ్యాహావమేవశంస్తవ్యం ॥
3-32 ॥ స్వాదుష్కిలాయం మధుమాం౽ ఉతాయమితీంద్రస్యైంద్రీ
రనుపానీయాః శంసత్యేతాభిర్వాఇంద్రస్తృతీయసవనమన్వపిబత్తదనుపా
నీయానామనుపానీయాత్వం । మాధ్యంతీవనైతర్హిదేవతాయ దేతా
హోతాశంసతి । తస్మాదేతాసుమద్వత్ప్రతిగిర్యం । యయోరోజసాస్క
భితారజాంసీతి । వైష్ణవారుణీమృచంశంసతి। విష్ణుర్వైయజ్ఞస్యదురిష్టం
పాతివరుణస్స్విష్టంతయోరుభయో రేవశాంత్యై । విష్ణోర్నుకంవీర్యాణి
ప్రవోచమితి వైష్ణవీంశంసతి । యథావైమత్యమేవంయజ్ఞస్యవిష్ణుస్త
ద్యథాదుష్కృష్టందుర్మతికృతం । సుకృష్టంసుమతీకృతం కుర్వన్నియా
దేవమేవైతద్యజ్ఞస్యదుష్టుతందుఃశస్తం । సుష్టుతంసుశస్తం కుర్వన్నేతియ
దేతాంహోతాశంసతి । తంతుంతన్వన్రజసోభానుమన్విహీతి ప్రాజాప
త్యాంశంసతి ప్రజావైతంతుః ప్రజామేవాస్మా ఏతత్సంతనోతి । జ్యోతి
ష్మతః పథోరక్షధియాకృతానీతి దేవయానావైజ్యోతిష్మంతః పంథాన
స్తానేవాస్మా ఏతద్వితనోత్యనుల్బణం వయతజోగువామపోమనుర్భవజన

యాదైవ్యంజనమిత్యేవై తన్మనోః ప్రజయాసంతనోతి । ప్రజాత్యై
ప్రజాయతే ప్రజయాపశుభిర్య ఏవం వేద । ఏవాన ఇంద్రోమఘవావిరప్
శీత్యుత్తమయాపరిదధాతీయంవా ఇంద్రోమఘవావిరప్శీ । కరత్సత్యా
చర్షణీధృదనర్వేతీయం వైసత్యాచర్షణీధృతనర్వా । త్వంరాజాజనుషాం
ధేహ్యస్మే ఇతీయంవై రాజాజనుషా మధిశ్రవోమాహినం యజ్జరిత్ర ఇతీ
యం వైమాహినంయజ్ఞశ్రవో యజమానోజరితా । యజమానాయైవై
తామాశిషమాశాస్తే । తదుపస్పృశంభూమిపరిదధ్యాత్తద్యస్యామేవ
యజ్ఞంసంభరతి । తస్యామేవైనంతదంతతః ప్రతిష్ఠాపయతి । అగ్నేమ
రుద్భిః శుభయద్భిః ఋక్వభిరిత్యాగ్నిమారుతముక్థం శస్త్వాగ్నిమారు
త్యాయజతి యథాభాగం తద్దేవతాః ప్రీణాతి ప్రీణాతి ॥ 3 - 30 ॥ త్రీ
ణిహవైయజ్ఞేక్రియంతే । జగ్ధంగీర్ణంవాంతం । తద్ధైతదేవజగ్ధంయదాశం
సమానమార్త్విజ్యంకారయత । ఉతవామేదద్యాదుతవామావృణీతేతి
తద్ధతత్పరాజేవ యథాజగ్ధంనహైవతద్యజమానంభునక్త్యథహైతదేవగీ
ర్ణంయద్బిభ్యదార్త్విజ్యంకారయత । ఉతవామానబాధేతోత వామేన
యజ్ఞవేశసంకుర్యాదితి తద్ధతత్పరాజేవయథాగీర్ణం । నహైవతద్యజమా
నంభునక్త్యథహైతదేవవాంతం యదభిశస్యమాన మార్త్విజ్యంకారయ
తే । యథాహవాఇదంవాంతాన్మనుష్యాబీభత్సంత । ఏవంతస్మాద్దేవా
స్తద్ధతత్పరాజేవ యథావాంతంనహైవ తద్యజమానం భునక్తిస ఏతేషాం
త్రయాణాం మాశాంనేయాత్తం యద్యేతేషాంత్రయాణామేకం చిదకా
మమభ్యాభవేత్తస్యాస్తివామదేవ్యస్యస్తోత్రే ప్రాయశ్చిత్తిరిదంవా ఇదం
నామదేవ్యం । యజమానలోకోఽమృతలోకః । స్వర్గోలోకస్తత్ । త్రి
భిరక్షరైర్న్యూనం । తస్యస్తోత్ర ఉపసృప్యత । త్రేధాత్మానంవిగృ
హ్ణీయాత్పురుష ఇతిసఏతేషులోకేష్వాత్మానం దధాత్యస్మిన్ యజమా
నలోకేస్మిన్నమృతలోకేస్మిన్త్స్వర్గే లోకేస సర్వాందురిష్టి మత్యేత్యపి
యదిసమృద్ధా ఇవఋత్విజఃస్యురితి హస్మాహాథహైతజ్జపేదేవేతి॥ 3-31 ॥

చతుర్థారణ్యకం ప్రా[illegible]థః.

విదామఘవన్విదాగాతు మనుశంసిషోదిశః । శిక్షాశచీనాంపతే పూర్వీణాంపురూవసో ॥ అభిష్టృమభిష్టిభిః ప్రచేతనప్రచేతయ । ఇంద్ర ద్యుమ్నాయనఇషఏవాహిశక్రః । రాయేవాజాయవజ్రవశ్శవిష్ఠవజ్రిన్నృంజసే । మంహిష్ఠవజ్రిన్నృంజస ఆయాహిపిబమత్స్వ । విదారాయస్సువీర్యంభువోవాజానాంపతిర్వశాం అను । మంహిష్ఠవజ్రిన్నృంజసే యశ్శవిష్ఠశ్శూరాణాం । యోమంహిష్ఠోమఘోనాంచికిత్వోఅభినోనయ । ఇంద్రోవిదేతముస్తుషేవశీహిశక్రః । తమూతయేహవామహే జేతారమపరాజితం । సనఃపర్షదతిద్విషః । క్రతుశ్ఛందఋతంబృహత్ । ఇంద్రం ధనస్యసాతయేహవామహే జేతారమపరాజితం । సనఃపర్షదతిద్విషస్సనః పర్షదతిస్రిధః । పూర్వస్యయత్తే అద్రివస్సుమ్న ఆధేహినోవసో । పూర్తిశ్శవిష్ఠశస్యత ఈశేహిశక్రః । నూనంతన్నవ్యంసన్యసేప్రభోజనస్యవృత్రహన్ । సమన్యేషుబ్రవావహైశూరోయోగోషుగచ్ఛతి । సఖాసుశేవోఅద్వయాః । ఏవాహ్యేవైవాహ్యగ్నా 3 ఇ ॥ ఏవాహ్యేవైవాహీం 3 ద్రం॥ ఏవాహ్యేవైవాహివిష్ణో 3 ఉ॥ ఏవాహ్యేవైవాహిపూష 3 న్॥ ఏవాహ్యేవైవాహిదేవా 3 ః॥ ఏవాహిశక్రోవశీహిశక్రోవశాం అను॥ ఆయోమన్యాయమన్యవ ఉపోమన్యాయమన్యవే ॥ ఉపేహివిశ్వధ విదామఘవన్విదో 30 ॥ చతుర్థారణ్యకం॥

అధిశ్రవణమంత్రాస్సంపూర్ణాః.

(2) యజ్ఞోపవీత ధారణ ప్రయోగః.

కేశవాయస్వాహా........శ్రీకృష్ణాయనమః ॥ పృథివ్యాః మేరుపృష్ఠఋషిః...ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ + + శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం । ధర్మార్థకామమోక్ష చతుర్విధ పురుషార్థఫలావాప్త్యర్థం । నూతనయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతేత్యస్య మంత్రస్య పరమేష్ఠీపరబ్రహ్మర్షిః । పరమాత్మాదేవతా । త్రైష్టుప్ఛందః । యజ్ఞోపవీతధారణే వినియోగః॥

ఓం యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ ॥ ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచశుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ॥ పునరాచమ్య॥ కేశవాయస్వాహా......శ్రీకృష్ణాయనమః॥

ఇట్లు ప్రతియజ్ఞోపవీతమునకును ఆచమనము జేసి మంత్రము చెప్పి కుడిబాహువు యెత్తితద్వారా సవ్యబాహువుపైన అనగా యెడమబాహువునందు యజ్ఞోపవీతమును ధరించవలయును తుదకు తిరిగి యాచమనము జేయవలెను ఒకటికంటె యెక్కువ యజ్ఞోపవీతములను ధరించునపుడు ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ, పంచమ, యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥ అనిసంకల్పముజేయవలెను. మంత్రపఠనసమయములో కుడిబాహువెత్తి శరీరమునంటకుండ యజ్ఞోపవీతమును పట్టియుంచి మంత్రాంతమందు ధరించవలెను.

పరిషేచనక్రమః.

ఓంభూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇత్యన్నం గాయత్ర్యా ప్రోక్షేత్ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి॥ అహని। ఋతంత్వాసత్యేన పరిషించామి॥ రాత్రౌ ఇతిపర్యుక్ష్య॥

అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥ ఇత్యుదకంప్రాశ్య ॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా । ఓంఅపానాయస్వాహా। ఓంవ్యానాయస్వాహా। ఓం

ఉద్గానాయస్వాహా । ఓంసమానాయస్వాహా ॥ ఇతి కిఞ్చిత్కించిదన్న కణాన్ ప్రాశయేత్ ॥ ఉత్తరాపోశనమ్॥

భోజనాంతే॥ అమృతాపిధానమసి ॥ ఇత్యుదకం ప్రాశయేత్ ॥

శ్లో॥ రౌరవేపుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినాం । అర్థినాముదకం దత్తమక్షయ్య ముపతిష్ఠతు॥ ఇత్యుదక శేషం దక్షిణభాగేవిసృజేత్ ॥

ఇతి పరిషేచనం సమాప్తః,

ఋగ్వేదాబ్దికధర్మా

శ్లో॥ దంతధావనమభ్యంగం నఖకేశనికృంతనం ।
కర్తాకుర్వీత పూర్వేద్యుర్భోక్తాచైవపరేఽహని॥ ౧॥

తా॥ పండ్లుతోముకొనుట, తలంటికొనుట, గోళ్లుతీసికొనుట, వపనముచేయించు కొనుట, యీకృత్యములు ఆబ్దికమునకు పూర్వదినమందు కర్తచేయవలయుననియు ఆబ్దికమునకు పరదినమందు భోక్తచేయవలయుననియు చెప్పిరి.

శ్లో॥ ఆమశ్రాద్ధంతుపూర్వాహ్ణే ఏకోద్దిష్టంతుమధ్యమే ।
పార్వణంచాపరాహ్ణే: స్యాత్ప్రాతర్వృద్ధినిమిత్తకమ్॥ ౨॥

తా॥ ఆమశ్రాద్ధము పూర్వాహ్ణమునందు (అనగా రెండుజాములకు పూర్వము) జేయవలయును. ఏకోదిష్టము మధ్యాహ్నకాలంబున జేయవలయును. అన్నముచే నాచరింపబడు ఆబ్దికములను రెండుజాములకు పైని జేయవలయును. అదియేవిధమనగా. అప్పుడుండు అహఃప్రమాణము నయిదుభాగములుచేసి రెండవభాగములో నామశ్రాద్ధము మూడవభాగములో ఏకోద్దిష్టము నాల్గవభాగములో నన్నశ్రాద్ధ మాచరింపవలయును, ఇట్లు ప్రాతఃకాలము మొదలు క్రమంబున వృద్ధి గాజెప్పఁబడినది.

శ్లో॥ మృతాహంచసపిండంచగయాశ్రాద్ధం మహాలయం ।
ఆపన్నోపినకుర్వీత శ్రాద్ధమామేనకర్హిచిత్ ॥ 3॥

తా॥ ప్రత్యాబ్ధికము, సపిండీకరణము, గయాశ్రాద్ధము, మహాలయశ్రాద్ధము, యీ శ్రాద్ధములను తానెంత యాపత్తులో నుండినను ఆమపదార్థముచే చేయఁగూడదు. అన్న శ్రాద్ధముగా జేయవలయును.

శ్లో॥ దంతధావనతాంబూలం క్షౌరాభ్యంగమభోజనం।
రత్యౌషధంపరాన్నంచ శ్రాద్ధకర్తావివర్జయేత్॥ ౪॥

తా॥ పండ్లుతోముకొనుట, తాంబూలము వేసికొనుట, క్షౌరము, అభ్యంగనము, భోజనముచేయకుండుట, సంభోగము, ఔషధము, ఇతరులయన్నము భుజించుట, యీ కృత్యములను శ్రాద్ధమును పెట్టుయజమానుఁడు ఆబ్దికదినంబున విడువవలయును.

శ్లో॥ పునర్భోజనమధ్వానం భారాధ్యయనసంగమం।
దానంప్రతిగ్రహం హోమం శ్రాద్ధభోక్తాష్టవర్జయేత్॥ ౫॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు భోక్తగానుండునట్టి పురుషుండు శ్రాద్ధదినమునందు రెండవసారి భుజించుట, మార్గంబుననడచుట, బరువుమోయుట, అధ్యయనము జేయుట, సంభోగము, దానమిచ్చుట, దానముపుచ్చుకొనుట, హోమముజేయుట, ఈయెనిమిది కృత్యములను విడువవలయును.

శ్లో॥ ముక్తకచ్ఛాతుయానారీముక్తకేశీతథైవచ।
హసంతీపచతిశ్రాద్ధేనిరాశాః పితరోగతాః॥ ౬॥

తా॥ స్త్రీ వస్త్రవిహీనముగాగాని తలవెంట్రుకలను ముడివేసికొనకగాని నవ్వుచుగాని వంటజేసినయెడల పితృదేవతలు ఆశారహితులై వెళ్లిపోదురు.

శ్లో॥ ఆమంత్రితస్తుయో విప్రోభోక్తుమన్యత్రగచ్ఛతి।
నరకానాంశతం ప్రాప్యచండాలేష్వభిజాయతే॥ ౭॥

తా॥ ఏబ్రాహ్మణుఁడు శ్రాద్ధమునకు భోక్తగానియమింపబడి తిరిగి మఱియొక ప్రదేశమునకు భుజించుటకు వెళ్లునో అట్టివాడు నూఱునరకముల ననుభవించి పిమ్మట చండాలవంశమునందు బుట్టును.

శ్లో॥ నిమంత్రణంకారయిత్వా నివారయతియోద్విజం।
బ్రహ్మహత్యామవాప్నోతి శూద్రయోనౌచజాయతే॥ ౮॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయొక బ్రాహ్మణుని భోక్తగా నియమించి తిరిగి వద్దనిచెప్పినేని యతండు బ్రహ్మహత్యాదోషమునుబొంది జన్మాంతరంబున శూద్రవంశమునందుబుట్టును.

శ్లో॥ నిమంత్రితస్స్వరస్యైవ కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధవిలంబనం ।
చిరకాలంభవేద్ద్రోహీపచ్యతే నరకాగ్నినా॥ ౯॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు భోక్తగానియమింపఁబడినవాడు స్వార్థముగానిరుకుచు చాల సేపు యాలస్యముజేసినయెడల అట్టివాడు ద్రోహముచేసినవాడై నరకమందైనయగ్నిచే దహింపఁబడును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేగ్రాహ్యస్త్రయస్సాగ్రాః కుశాస్స్యుష్షోడశాంగుళాః ।
ద్విమూలమేకతఃకుర్యాత్పవిత్రం చాగ్రమేకతః॥ ౧౦॥
ద్వ్యంగుళంమూలవలయం గ్రంథిరేకాంగుళంతథా ।
చతురంగుళమగ్రం స్యాత్పవిత్రస్య ప్రమాణకం॥ ౧౧॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందుపవిత్రము నిమిత్తము పదియాఱంగుళములుపొడవుగల మూఁడు దర్భలను తీసికొని వానిలో రెండుదర్భల మొదళ్ళు యొకప్రక్కకు నొకదర్భయొక్క మొదలు మఱియొకప్రక్కకునుండులాగున సమయముగానుంచి ముడిఒక యంగుళము పొడవుండునట్లుగాను ముడిక్రిందవలయము రెండంగుళము లుండునట్లుగాను ముడిపైని కొనలు నాలుగంగుళములు పొడవుండు నట్లుగాను పవిత్రమును కట్టవలయును.

శ్లో॥ సంకల్పాదౌచ యేదర్భా స్త్యాజ్యా విప్రాంఘ్రిశోధనే ।
అర్చనాదౌధృతా యేచ త్యాజ్యా శ్రాద్ధవిసర్జనే॥ ౧౨॥
త్యాగేషట్సుపవిత్రాణి యజుషాం శ్రాద్ధకర్మణి ।
బహ్వృచానాం ద్వయోశ్చైవవిధిరేషఉదాహృతః॥ ౧౩॥

తా॥ శ్రాద్ధమును ప్రారంభించుటకు సంకల్పముజేయునప్పుడు ధరించిన దర్భలను బ్రాహ్మణపాదప్రక్షాళనముజేసిన పిమ్మట విడిచిపెట్టవలయును పిమ్మట అర్చనజేయుటకు ముందుగా ధరించినదర్భలను శ్రాద్ధాంతమునందు విడువవలయును ఈదర్భల విసర్జన విషయమైయజుర్వేదులకు నారుస్థలములుచెప్పిరి. ఋగ్వేదులకు రెండుస్థలములనియు చెప్పుదురు. వీనివిషయమై నాచేవ్రాయఁబడిన యాజుషస్మార్తానుక్రమణికయందుఁ జూడదగును.

శ్లో॥ ప్రథమాబ్దే పంచదర్భైః ప్రత్యబ్దేసప్తభిస్తథా ।
తీర్థేమహాలయేచైవ నవదర్భైస్తుకూర్చకః॥ ౧౪॥

తా॥ మొదటిసంవత్సరమున యాబ్దికమునందు అయిదుదర్భలచేతను అటుపిమ్మట ప్రతిసంవత్సరమున పెట్టబడు అబ్దికమున యేడుదర్భలచేతను తీర్థశ్రాద్ధము మహాలయములయందు తొమ్మిదిదర్భలచేతను కూర్చను కట్టవలయును.

శ్లో॥ తిర్యక్కుర్యాదుపస్థానం దేవతాభ్యఇతిక్రమాత్ ।
నమఇత్యాదిభిర్మంత్రైః సవ్యేనైవద్విజస్తుతౌ॥ ౧౫॥

తా॥ "దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ" అనియు "నమస్స్వధాయైస్వాహాయై" అనునట్టి మంత్రములచే బ్రాహ్మణస్తోత్రమును జేయునప్పుడు నిలుచుండి సవ్యముగానే ప్రార్థనమును జేయవలయును.

శ్లో॥ షష్ఠీవిభక్త్యాసంకల్పః క్షణశ్చాఽక్షయ్యకర్మచ।
షష్ఠ్యా వాస్యాచ్చతుర్థ్యావా సనదానంద్విజాతయే॥ ౧౬॥
ద్వితీయయాఽవాహనంస్యా ద్విభక్తిస్తుచతుర్థికా ।
అన్నదానేపిండపూజా స్వధాస్వస్తీతివాచనే ॥ ౧౭॥
పిండదానేతుసంబుద్ధి ర్యేచత్వేత్యాదితఃపురా।
తతఃపరంచతుర్థీచే త్యుభయంసర్వసమ్మతం॥ ౧౮॥
శేషాణిసర్వకర్మాణి సంబుద్ధ్యంతేయథాక్రమమ్।
ఇదంతేవాఇదంవోవా ప్రయుజ్యైవసమాచరేత్॥ ౧౯॥

తా॥ సంకల్పము, క్షణమునిచ్చుట, అక్షయ్యమునుడువుట, ఇవి షష్ఠీవిభక్తిపూర్వకముగా నాచరింపవలయును. షష్ఠీవిభక్తిగాని, చతుర్థీవిభక్తిగాని యాసనమునిచ్చునప్పుడు చెప్పవలయును. ద్వితీయావిభక్తి జెప్పి యావాహనమును జేయవలయును. అన్నమును త్యక్తము జేయునపుడు చతుర్థీవిభక్తిచెప్పవలయును. పిండములపూజించు నపుడు స్వధాస్వస్తులను చెప్పునపుడు సంబోధనము చెప్పవలయును. పిండప్రదానసమయంబున "యేచత్వామను" అను వాక్యమునకు పూర్వముసంబోధనయు నటుపిమ్మట చతుర్థీవిభక్తియు జెప్పవలయునని పెద్దలందరి యభిప్రాయమైయున్నది. మఱియు నింక మిగిలిన సమస్తక్రియలు సంబోధనయే చెప్పవలయును. 'ఇదంతే' అని గాని 'ఇదంవో' అనిగాని యెచ్చట యెట్లుపయోగించునో యావిధముగా ప్రయోగింపఁదగును.

శ్లో॥ అన్నదానేవిశేషస్స్యా దాదౌసంబుద్ధిరుచ్యతే।
ప్రథమాథచతుర్థీస్యా ద్యథాలింగంవిభక్తితః॥ ౨౦॥
విభక్తిలింగాన్యజ్ఞాత్వా శ్రాద్ధంయదిసమాచరేత్।
హవ్యందేవానగృహ్ణంతి కవ్యంచపితరస్తథా॥ ౨౧॥

తా॥ అన్నమును త్యక్తమును జేయునపుడు మొదటసంబోధనయు పిమ్మట ప్రథమావిభక్తియు తర్వాత చతుర్థీవిభక్తియునని విశేషముకలదు గాన ఆయాలింగములు

ననుసరించి విభక్తులను చెప్పవలయును. విభక్తివ్యత్యాసముగను దెలిసికొనక శ్రాద్ధమాచరించెనేని హవ్యమును దేవతలు గ్రహింపరు. కవ్యమును పితృదేవతలు గ్రహింపరు.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధేదక్షక్రతూ సంకీర్త్యావైశ్వదేవకౌ।
నాందీముఖేసత్యవసూ సాపిండ్యేకాలకామకౌ॥ ౨౨॥
పురూరవార్ద్రవౌచైతౌ పార్వణేసముదాహృతౌ।
హేమశ్రాద్ధేధనురుచీ తీర్థేధురివిలోచనౌ॥ ౨౩॥
ఏకోద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశే।
ప్రేతశ్రాద్ధంసోదకుంభం నిత్యశ్రాద్ధమదైవికం।
ఏకోద్దిష్టంపురాణంతు సదైవమితిచస్మృతమ్॥ ౨౪॥

తా॥ ఇష్టిశ్రాద్ధములయందు దక్షుడు, క్రతు, వులనియు నాందీ శ్రాద్ధమునందు సత్య, వసు, వులనియు సపిండీకరణమునకాల, కాముడు, లనియు ప్రత్యాబ్దికమునందు పురూరవ, ఆర్ద్రవులనియు హిరణ్యశ్రాద్ధంబున ధను, రుచు, లనియు తీర్థశ్రాద్ధమునందు ధురివిలోచను, లనియు ఏకోద్దిష్టమునందు రుద్రుఁడు,అనియు విశ్వేదేవతులు పదముగ్గురుగా నేర్పడియుండిరి. ప్రేతశ్రాద్ధము జలకుంభసహితముగాను, నిత్యశ్రాద్ధము విశ్వేదేవరహితముగాను, ఏకోద్దిష్టము విశ్వేదేవసహితముగా నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ సంబంధంప్రథమంబ్రూయా న్నామగోత్రమనంతరం।
పశ్చాద్రూపంవిజానీయా త్క్రమఏషసనాతనః॥ ౨౫॥

తా॥ ముందుగా సంబంధమును చెప్పవలయును. పిమ్మట పేరును తర్వాత గోత్రమును అనంతరము రూపను నీప్రకారము క్రమముగా జెప్పవలయునని పూర్వాచారమైయున్నది.

శ్లో॥ శర్మేతిబ్రాహ్మణస్యోక్తం వర్మేతిక్షత్రసంశ్రయం।
గుప్తదాసాత్మకంనామ ప్రశస్తంవైశ్యశూద్రయోః॥ ౨౬॥

తా॥ బ్రాహ్మణునకు శర్మ అనియు క్షత్రియునకు వర్మ అనియు వైశ్యులకు గుప్త అనియు శూద్రులకు దాస అనియు ఆబ్దికంబులయందు, వారివారి విధ్యుక్తప్రకారం జరుపుకొనదగును.

శ్లో॥ సంకల్పేచాసనేపాద్యే పిండేచాచ్ఛాదనేక్షణే।
అన్నేచావాహనాక్షయ్యే తైలేస్యాదంజనేపిచ॥
సంబంధనామగోత్రాణి రూపాణ్యేవానువాదయేత్॥ ౨౭॥

తా॥ (సం)కల్పమునందు (ఆవాహన)మునందు పాద్యమునందు పిండప్రదానమునందు అచ్ఛాదమునందు తృణమునందు అన్నమును త్యక్తము జేయునపుడు ఆవాహనమునందు అక్షయ్యోక్తియందు తిలాంజనమునందు సంబంధము నామము గోత్రము రూపమును జెప్పవలయును.

శ్లో॥ ప్రాదేశమాత్రందేవానాం మండలంచతురశ్రమం।
అరత్నిమాత్రంపిత్రర్థం ద్వయోర్మధ్యేషడంగుళమ్॥ ౨౮॥

తా॥ విశ్వేదేవతలకు పాదప్రక్షాళనజేయునట్టి మండలము సమయముగా చతురశ్రముగాను లాడితెడుపాదవు అంతియే, వెడల్పునుండునట్లుగాను పితృదేవతల గురించిన మండలము గుండ్రముగాను జానెడు విశాలముగలదిగాను। ఈ రెండు మండలముల మధ్య నారంగుళముల వ్యవధియుండునట్లుగాను జేయవలయును.

శ్లో॥ వివాహోత్సవయజ్ఞేషు శ్రాద్ధేచైవతుసర్వదా।
విప్రాణాముపవిష్టానాం పాదప్రక్షాలయేద్బుధః॥ ౨౯॥

తా॥ వివాహమునందు మతియొక వైభవములందు యజ్ఞములయందు శ్రాద్ధములయందును బ్రాహ్మణులను కూర్చుండబెట్టి పాదప్రక్షాళనమును జేయవలయును.

శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేదేశే బ్రాహ్మణేష్వాగతేషుచ।
తత్రైవంవిసృజేత్పాద్యం క్షాలనంమండలోపరి॥ ౩౦॥

తా॥ మండలములకు పడమటిప్రదేశమునకు బ్రాహ్మణులను రప్పించి పాద్యమును విడిచి పిమ్మట మండలముపైని పాదములుండునట్లుజేసి పాదప్రక్షాలనము జేయవలయును

శ్లో॥ మండలాత్పూర్వతో దేవైః పితృభిశ్చోత్తరే।
కర్త్రాచైవతుఈశాన్యా మేవమాచమనంస్మృతమ్॥ ౩౧॥

తా॥ మండలమునకు తూర్పుభాగంబున విశ్వేదేవులును మండలమునకు నుత్తరభాగంబున పితృదేవతలును ఈశాన్యభాగంబున యజమానియును గూర్చుండి యాచమనము జేయవలయును.

శ్లో॥ స్వాగతంస్వస్తివచనం దక్షిణాచప్రదక్షిణం।
గోత్రవాదనమర్ఘ్యంచ షడేతాన్యుపవీతినా॥ ౩౨॥

తా॥ స్వాగతము, స్వస్తిపలుకుట, దక్షిణనిచ్చుట, ప్రదక్షిణముజేయుట, గోత్రముచ్చరించుట, అర్ఘ్యమునిచ్చుట, ఈయారును పితృస్థానమునందును సవ్యముగా జేయాచరింతవలయును.

శ్లో॥ నిపాత్యదక్షిణంజాను దేవాన్పరిచరేత్సదా।
పితౄణాంపరిచర్యాతు వామజానునిపాతనాత్॥ 33॥
ప్రదక్షిణంతుదేవానాం పితౄణామప్రదక్షిణం।
పితౄణాంద్విగుణాభుగ్నాః దర్భాదైవేఋజుత్వగాః॥
దైవేతూదఙ్ముఖఃకర్తా పిత్రేస్యాద్దక్షిణాముఖః॥ 34॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమందుజేయఁదగినక్రియలను కుడిమోకాలునువంచియు ప్రదక్షిణముగునట్లుగా నాచరింపవలయును. పితృస్థానమునందు జేయఁదగినక్రియలను ఎడమమోకాలునువంచి యప్రదక్షిణముగునట్లుగా జేయవలయును. పితృస్థానమం దుపయోగింపబడు దర్భలుద్విగుణముగాను వంచబడియుండునట్లుగాను, విశ్వేదేవస్థానమందుపయోగింపఁబడు దర్భలు తిన్నగానుండునట్లును జేయవలయును. విశ్వేదేవస్థానమునందు పూజాదికమాచరించునపుడు త్తరముఖుంబుగాను పితృస్థానమునందుండునపుడు దక్షిణాభిముఖుఁడుగాను కర్తకూర్చుండవలయును.

శ్లో॥ ద్వాభ్యామేవతుపర్ణాభ్యా మర్ఘ్యపాత్రాణిపైతృకే।
సపిండీకరణేప్రేత కార్యేష్వేకేనచైవహి॥ 35॥

తా॥ ఆబ్దికాదులయందు నర్ఘ్యపాత్రములను రెండుయాకులచేత నేర్పరచవలయును. సపిండీకరణమునందు మఱియు నితరములగు ప్రేతకార్యములందు నొక్కొక్కయాకుతోనే యర్ఘ్యపాత్రముల నేర్పరచవలయును.

శ్లో॥ పవిత్రమంగుళౌకృత్వా నదద్యాద్గంధలేపనం।
దీయతేయదిమూఢాత్మా రౌరవంనరకంవ్రజేత్॥ 36॥

తా॥ పవిత్రమును వ్రేలియందుంచికొని గంధము నియ్యకూడదు. అట్లు తెలియక యిచ్చెనేని రౌరవమను నరకమును బొందును.

శ్లో॥ స్వధార్ఘ్యస్వస్తిసంపన్న గంధపుష్పతిలేషుచ।
ధూపదీపాదిదానేషు నామధేయాదినేష్యతే॥ 37॥

తా॥ స్వధా, అర్ఘ్య, స్వస్తి, సంపన్న, గంధ, పుష్ప, తిలలు, ఇత్యాదిప్రదేశములయందును ధూపము దీపము మొదలగునవి యిచ్చు సమయంబునను నామధేయము చెప్పనక్కఱలేదు.

శ్లో॥ వాసాంసి వాససీవాసో యోనదద్యాన్మృతేహాని।
పితరస్తస్యతద్వర్షం నగ్నాఏవనసంశయః॥ 38॥

తా॥ [illegible]వస్త్రములను[illegible] రెండువస్త్రములనుగాని లేక యొకవస్త్రమును గాని యాబ్దికదినంబున భోక్తలకు నివ్వకుండిన యాతని పితృదేవతలు సంవత్సరపర్యంతము దిగంబరులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄన్సత్కృత్య వాసోభి ర్దద్యాద్యజ్ఞోపవీతకం।
యజ్ఞోపవీతదానేన వినా శ్రాద్ధంతునిష్ఫలమ్॥　　　　3౯॥

తా॥ పితృదేవతులను మొదట వస్త్రములనిచ్చి పూజించి పిమ్మట యజ్ఞోపవీతము నియ్యవలయును. యజ్ఞోపవీతముల నియ్యకుండినేని యాశ్రాద్ధమువ్యర్థమగును.

శ్లో॥ కుర్వీతభోజనార్థంహి మండలానియథాక్రమం।
దైవికేచతురశ్రంతు పిత్రేవృత్తానియత్నతః॥　　　　౪౦॥

తా॥ బ్రాహ్మణభోజనము నిమిత్తమై వారివారికి చెప్పఁబడినరీతిగా మండలములను విశ్వేదేవస్థానమునందు చతురశ్రమముగాను పితృస్థానమునందు గుండ్రముగా నేర్పరచవలయును.

శ్లో॥ క్షిపేద్దైవేయవాన్దర్భాన్ పైత్రేసకుశాన్తిలాన్।
మండలేదైవికేపాత్రే సౌవర్ణేరజతేన్యథా॥　　　　౪౧॥
తదభావేసుపర్ణాని భాజనానిన్యసేదథ॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమునందు యవలను దర్భలను చల్లవలయుననియు పితృస్థానమునందు తిలసహితముగా దర్భలనుజల్లవలయుననియు చెప్పఁబడెను. విశ్వేదేవస్థానమునందు బంగారపు పాత్రయును, పితృస్థానమునందు వెండిపాత్రయును, మండలముల యందుంచవలయును. అవి సంభవించని పక్షంబున యోగ్యములగు యాకులతో కుట్టబడిన విస్తళ్లనుంచవలయును.

శ్లో॥ ఆగ్నేయాదిపరిస్తీర్య పితృపూర్వంతిలోదకైః।
కుశైస్తిలైర్భస్మనాద్భి ర్మధ్యేమధ్యేజలేనతు॥　　　　౪౨॥
కరశుద్ధింతతఃకుర్యా త్తతోయంమండలేక్షిపేత్॥

తా॥ పాత్రములనుంచుటకు ముందుగా స్థలశుద్ధి జేయవలయును. అప్పుడు పితృస్థానమునందు ముందుగా ఆగ్నేయదిక్కు మొదలుపెట్టి దర్భలు తిలలు భస్మమొదలగు వానితోఁగూడను జలమునుజల్లి స్థలశుద్ధి జేసి పిమ్మట జలముతో హస్తమును కడిగికొని యాజలమును పాదప్రక్షాళనముజేయఁబడిన మండలందు విసర్జించవలయును.

శ్లో॥ దైవేవాయవ్యమారభ్య పరిషించ్యజ్జలేనచ।
కుశైఃపాత్రయశ్చైవ భస్మనాకరశోధనమ్॥ ౪౩॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమునందు వాయువ్యదిక్కు మొదలిడి స్థలశోధనజేయుచుజలము దర్భలు యవలు మొదలగువానిని జల్లి శుద్ధి జేసి భస్మముతో కరశుద్ధి జేసి కొనవలెను.

శ్లో॥ అకృత్వాభస్మమర్యాదాం నకుర్యాత్పాణిశోధనం।
ఆసురంతద్భవేచ్ఛ్రాద్ధం పితౄణాంనోపతిష్ఠతే॥ ౪౪॥

తా॥ భస్మసహితముగా జలములో హస్తశుద్ధిని జేసికొననియెడల శ్రాద్ధము రాక్షస శ్రాద్ధమని చెప్పఁబడును. పితృదేవతలును తృప్తినొందరు.

శ్లో॥ అన్వష్టక్యంచపూర్వేద్యుర్మాసిమాస్యథపార్వణం।
కామ్యమాభ్యుదయోష్టమ్యామేకోద్దిష్టమథాష్టమమ్॥ ౪౫॥

తా॥ ప్రతిమాసంబునను పార్వణ శ్రాద్ధమునాచరింపవలయును. పూర్వదినమందు అష్టకాశ్రాద్ధము నాచరింపవలయును అష్టమియందున కామ్యంబు నభ్యుదయకరమైన శ్రాద్ధము నాచరింపవలయును. యెనిమిదవదియేకోద్దిష్టముగా నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ చతుర్ష్వాద్యేషుసాగ్నీనాం వహ్నౌహోమోవిధీయతే।
పిత్ర్యబ్రాహ్మణహస్తేస్యాదుత్తరేషుచతుర్ష్వపి॥ ౪౬॥

తా॥ అగ్నిహోత్రములుగలవారు అష్టకాశ్రాద్ధములలో మొదటినాలుగు శ్రాద్ధములయందు నగ్నిహోత్రములో హోమముజేయవలయును. మిగిలిననాలుగు శ్రాద్ధముల యందు పితృస్థానమందు నియమింపఁబడిన బ్రాహ్మణ హస్తమునందు హోమముజేయ వలయును. (అనఁగా హస్తమందుంచవలెను. ఋగ్వేదులు)

శ్లో॥ ప్రేతకార్యేషుసర్వేషు సపిండీకరణేతథా।
పాణావేవతుహోమంస్యాదన్యత్రాగ్నౌకరేపివా॥ ౪౭॥

తా॥ అన్నివిధములగు ప్రేతకృత్యములందును సపిండీకరణమునందును హస్తము నందేహోమముజేయవలయును. ఇతరశ్రాద్ధములయందు నగ్నిహోత్రంబునగాని హస్తము నందుగాని హోమముజేయఁదగును.

శ్లో॥ అనగ్నికస్సదారశ్చేదగ్నౌకర్మపితుఃకరే।
వైశ్వదేవకరేకుర్యాద్బ్రహ్మచార్యకళత్రకః॥ ౪౮॥

తా॥ భార్యాగ్ని లేనివాఁడు భార్యగలవాఁడైనవాడు అగ్నిహోత్రమునందు జేయదగిన క్రియలు పితృస్థాన నిమంత్రితుఁడైన బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముజేయవలయును. బ్రహ్మచారియు భార్యావిహీనుఁడును విశ్వేదేవస్థాన నిమంత్రితుఁడగు బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముజేయవలయును.

శ్లో॥ అనగ్నిర్బ్రహ్మచారీచ శ్రాద్ధంకుర్వీతపార్వణం।
పితృభిస్సమనుజ్ఞాతో నైశ్వదేవేతుహూయతే॥ ౪౯॥
హుత్వాదేవకరేనగ్నిశ్శేషంపిత్ర్యేషునిక్షిపేత్।
సహిస్మృతాశ్శేషభాజో విశ్వేదేవాఃపురాణగైః॥ ౫౦॥

తా॥ అగ్నిహోత్రములేనివాఁడును బ్రహ్మచారియునగువాఁడు శ్రాద్ధమును పార్వణయుక్తముగా నాచరింపుచు పితృస్థానీయభోక్తచేననుజ్ఞనుబొంది విశ్వేదేవస్థానమందుండిన బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముజేయవలయును. ఇట్లుభార్యాగ్ని లేనివాఁడు విశ్వేదేవునిహస్తమునందు హోమముజేసి మిగిలినది పితృపాత్రయందుంచవలయును. ధర్మశాస్త్రజ్ఞులు శేషమునకు విశ్వేదేవతలు పొందఁదగినవారుకారనిచెప్పిరి.

శ్లో॥ కుశైరాజ్యంగృహీత్వాతు మూర్ధానందివఇత్సృచా।
దైవపూర్వాణిపర్ణాని భాజనాన్యభిఘారయేత్॥ ౫౧॥

తా॥ ఆజ్యములో దర్భలనుముంచి "మూర్ధానందివ" అను మంత్రము నుచ్చరింపుచు పాత్రాభిఘారము ముందు విశ్వేదేవస్థానమునందును పిమ్మట పితృస్థానమునందును జేయవలయును.

శ్లో॥ అమాస్వేత్యాదికాన్మంత్రాన్ సూక్తానిచజపన్స్వయం।
సవ్యేనైవతతోన్నాది విధినాపరివేషయేత్॥ ౫౨॥

తా॥ "అమాసు" ఈమొదలగు మంత్రములను సూక్తములను జదువుచు తాను సవ్యముగా నన్నము మొదలగువానిని యథావిధిగా నుంచవలయును.

శ్లో॥ అన్నంచపాయసంభక్ష్యం ఘృతంచవ్యంజనాదికం।
సూపమంతేప్రదాతవ్యం సర్వంస్యాద్దేవపూర్వకమ్॥ ౫౩॥

తా॥ ముందుగా నన్నమును పిమ్మట పాయసము భక్ష్యములు నెయ్యి కూరలు మొదలగునవి చివరకు సూపమునుంచవలయును. ముందువిశ్వేదేవస్థానమునందును పిమ్మట పితృస్థానమునందు నుంచవలయును.

శ్లో॥ పత్నీ వాప్యథవాపుత్ర శ్శిష్యోవాపరివేషయేత్ ।
శాకాదీన్ పురతోస్థాప్య భక్ష్యంభోజ్యంచ వామతః॥ ౧౪॥
మధ్యేచాన్నం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణేఘృతపాయసం।
నాపవిత్రేణహస్తేన నచైకేనవినాకుశమ్॥ ౧౫॥
నాయసేనైవపాత్రేణ శ్రాద్ధేషుపరివేషయేత్ ।

తా॥ తానుగాని, తనభార్యగాని, కుమారుఁడుగాని, శిష్యుఁడుగాని భోజనపదార్థముల నుంచవలయును. కూరలను ముందరను భక్ష్యములు భోజ్యములను ఎడమప్రక్కను నెయ్యి పరమాన్నము కుడిప్రక్కను నడుమ అన్నము నుంచవలయును. ఒక్కహస్తముతోగాని దర్భలులేకుండా రిక్తహస్తముతోగాని, యినుపపాత్రలతోగాని శ్రాద్ధములయందు పదార్థములను వడ్డించకూడదు.

శ్లో॥ అన్నప్రశంసాసూక్తాని కర్తావాన్యోపివాచయేత్ ।
యదిభోక్తాన్నసూక్తాని జపేచ్ఛ్రాద్ధంవినశ్యతి॥ ౧౬॥

తా॥ అన్నసూక్తములను కర్తగాని, యితరబ్రాహ్మణులుగాని, పఠించవలయునుగాని, శ్రాద్ధభోక్తలు పఠించగూడదు. అలాపఠించినయెడల శ్రాద్ధమువ్యర్థమగును.

శ్లో॥ నజపేయుర్ద్విజామంత్రా న్భోక్తారశ్శ్రాద్ధకర్మణి।
స్వాదోస్వాక్తంజపేయుస్తే నతుయద్వామదైవ్యకమ్॥ ౧౭॥

తా॥ శ్రాద్ధభోక్తలు శ్రాద్ధమందు మంత్రములను జదువగూడదు. స్వాదుసూక్తమునుమాత్రము పఠించవలయును.

శ్లో॥ ప్రేతశ్రాద్ధేసపిండేచ నజపేదన్నసూక్తకం।
తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే నజపేత్పితృసూక్తకమ్॥ ౧౮॥

తా॥ ప్రేతశ్రాద్ధమునందు సపిండీకరణమునందు అన్నసూక్తమును పఠింపగూడదు. తీర్థశ్రాద్ధమునందు గయాశ్రాద్ధమునందు పితృసూక్తములను పఠింపఁగూడదు.

శ్లో॥ షోడశేమాసికేచైవ తీర్థేచైవసపిండకే।
నిత్యశ్రాద్ధోధకుంభేచ పితృసూక్తానివర్జయేత్॥ ౧౯॥

తా॥ షోడశమునందు మాసికమునందు తీర్థశ్రాద్ధమునందు సపిండీకరణమునందు నిత్యశ్రాద్ధమునందు ఉదకుంభశ్రాద్ధమునందు పితృసూక్తములను విడువవలయును.

శ్లో॥ కరశుద్ధిరపోశానం వికిరంప క్తివారణం।
చులికశ్చవిసర్గశ్చ షడేతేపితృపూర్వకాః॥ ౬౦॥

తా॥ హస్తోదకము, అపోశనము, వికిరాన్నము, పఙ్క్తివారణము, చులికము, విసర్జనము, ఈయారును పితృస్థానమునందు ముందుగా నాచరించి పిమ్మట విశ్వేదేవస్థానమునందు జేయవలయును.

శ్లో॥ చిత్రగుప్తబలిందద్యాన్న నిశిశ్రాద్ధకర్మణి।
యదికుర్యాత్సమూఢాత్మా రౌరవంనరకంవ్రజేత్॥ ౬౧॥

తా॥ రాత్రులయందు శ్రాద్ధమాచరించవలసినప్పుడు చిత్రగుప్త బలినియ్యగూడదు అజ్ఞానుడై యిచ్చినేని రౌరవమను నరకమును బొందును.

శ్లో॥ భుంజానాన్ శ్రావయేద్విప్రాన్ రక్షోహాన్ పితృలింగకాన్।
పురాణాదీనిమంత్రాణి విష్ణుసూక్తాన్ పితృస్తుతిం॥ ౬౨॥

తా॥ భోక్తలు భుజింపుచుండగా రాక్షస పరిహారము కొఱకు పితృసూక్తములు విష్ణుసూక్తములు మంత్రములు పురాణములు మొదలగు వానిని పఠియించవలయును.

శ్లో॥ అధిశ్రవణహీనంతు శ్రాద్ధంకుర్వీతమూఢధీః।
తదన్నంచాసురైర్భుక్తం తద్రసంసురయాసమం॥ ౬౩॥

తా॥ అజ్ఞానుడై శ్రాద్ధమునందు అధిశ్రవణము పఠింపజేయకుండెనేని అట్టియన్నమును రాక్షసులు భుజియించుదురు ఆశ్రాద్ధమునందు కల్పింపబడిన రసములు కల్లుతో సమానమైనవి.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణైఃప్రోక్షయిత్వాన్నం గాయత్రీంసముదీరయేత్।
పరిషేచనమన్నస్య కారయేద్దేవపూర్వకమ్॥ ౬౪॥

తా॥ గాయత్రీమంత్రమును జదువుచు బ్రాహ్మణులన్నమును ప్రోక్షించవలయును అన్నపరిషేచనము విశ్వేదేవస్థానమునందు ముందుగా జేయవలయును.

శ్లో॥ ఊర్ధ్వపుండ్రంత్రిపుండ్రంవా లలాటేయస్యదృశ్యతే।
కర్తుశ్చైవాథభోక్తుశ్చ నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౫॥

తా॥ కర్తయొక్కగాని భోక్తయొక్కగాని ముఖమునందు ఊర్ధ్వపుండ్రముగాని త్రిపుండ్రముగాని యుండెనేని దానినిజూచి పితృదేవతలు శ్రాద్ధమును విడిచిపోవుదురు.

శ్లో॥ రంగవల్ల్యాంకృతాంరేఖాం స్కంధేమాలాంద్విజస్యచ।
లలాటేతిలకందృష్ట్వా నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౬॥

తా॥ గృహమునందు రేఖలుగా నలంకరింపఁబడిన ముగ్గును, బ్రాహ్మణులయొక్క మూపునపుష్పమాలికను ముఖమునందు అలంకారమును జూచి పితృదేవతులు ఆశవదలి కొని వెళ్ళిపోవుదురు.

శ్లో॥ తులసీబిల్వపత్రంచ రక్తపుష్పాణి కేతకీం।
జాజీదర్శనమాత్రేణ నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౭॥

తా॥ తులసీదళములను మారేడుదళములను ఎఱ్ఱనిపుష్పములను మొగలిజాజిమొద లగు పుష్పములను జూచి నంతమాత్రముననే పితృదేతులాశారహితులై వెడలిపోదురు.

శ్లో॥ ఘంటానాదంవివాదంచ హుంకారంహాస్యరోదనే।
అవాచ్యవచనంశ్రుత్వా నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౮॥

తా॥ ఘంటాధ్వనిని కలహమును హుంకారముమ పరిహాసవచనములను రోదన మును వచింపరాని మాటలను వినుటయును సంభవించెనేని పితృదేవతులాశారహితులై వెళ్ళిపోవుదురు.

శ్లో॥ భుక్తైయచ్ఛ్రాద్ధకృన్మర్త్యో యదిపఙ్క్తౌద్విజన్మనాం।
సయాతినరకంఘోరం పితృభిస్సహమజ్జతి॥ ౬౯॥

తా॥ శ్రాద్ధమాచరించిన యాజమాని భోక్తలయొక్క సంపక్తిగాభుజించినయెడల వాడు వానిపితృదేవతులతోగూడ నరకమును పొందుచున్నాడు.

శ్లో॥ శ్రాద్ధపఙ్క్తౌతుభుంజానో బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణంస్పృశేత్।
తదన్నమత్యజన్భుక్త్వా గాయత్ర్యష్టశతంజపేత్॥ ౭౦॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు పంక్తిలో బ్రాహ్మణులు భుజింపుచుండగా నొకబ్రాహ్మ ణుని మఱియొక బ్రాహ్మణుఁడు స్పృశించెనేని యప్పుడుండినయన్నమును విడిచిపెట్టక భుజించి పిమ్మట నష్టోత్తరశతగాయత్రీజప మాచరించవలయును.

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టలేపసంస్పర్శే ప్రక్షాళ్యాన్యేనవారిణా।
భోజనాంతేనరస్స్నాత్వా గాయత్రీత్రిశతంజపేత్॥ ౭౧॥

తా॥ ఉచ్ఛిష్టపదార్థముల స్పర్శకలిగినయెడల నితరమగు జలముచే కడిగికొని భోజనానంతరము స్నానముచేసి గాయత్రీమంత్రజపము మూడువందల పర్యాయములు చేయవలయును.

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టసంస్పర్శే స్పృష్టంపాత్రంవిసృజ్యచ।
సర్వాన్నంపూర్వవత్త్వా భోజయేత్తుద్విజోత్తమాః॥ ౭౨॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భుజియింపుచుండగా నన్యోన్యముచ్ఛిష్టము కలియుచుండగా నాయుచ్ఛిష్టపాత్రమును విసర్జించి తిరిగి మఱియొక విస్తరియుంచి దానిలో పూర్వము వలెనే సమస్తపదార్థములనుంచి యాబ్రాహ్మణుని భుజింపజేయవలయును.

శ్లో॥ నిమంత్రితస్తుయశ్శ్రాద్ధే నశ్యేద్వావ్యాధిపీడితః।
వమేద్వాభోజనంప్రాప్తే ద్విజమన్యంతుభోజయేత్॥ ౭౩॥

తా॥ భోక్తగా నియమింపబడినవాడు మృతినొందినను లేకవానికి రోగముసంభవించినను లేక భుజింపుచుండగా నన్నము వెళ్ళిపోయినను మరియొక బ్రాహ్మణుని పిలచి శ్రాద్ధమాచరింపవలెను.

శ్లో॥ ద్విజాలాభేతుజ్వలనే హువేదితియమోబ్రవీత్॥ ౭౪॥

తా॥ బ్రాహ్మణుఁడు దొరకని పక్షమున నగ్నిహోత్రములో హోమము జేయవలయునని యముఁడుచెప్పెను.

శ్లో॥ నిమంత్రితస్యవిప్రస్య భోజనేముఖనిస్సృతే।
తతోనలంసమాధాయ సర్పిషాచరుణాపివా॥ ౭౫॥
ప్రాణాదిపంచభిర్మంత్రైర్హుత్వాద్వాత్రింశసంఖ్యయా।

తా॥ నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుఁడు వమనమును జేసికొనిన యెడల నగ్నిహోత్రమును స్థాపించి చరువునెయ్యి మొదలగువానితో హోమముజేసి పిమ్మట ప్రాణాది అయిదుమంత్రములచే ముప్పదిరెండుపర్యాయములు హోమమును జేయవలయును.

శ్లో॥ అకృతేపిండదానేతు భుంజానోబ్రాహ్మణోవమేత్।
పునఃపాకాత్తుకర్తవ్యం పిండదానంయథావిధి॥ ౭౬॥

తా॥ బ్రాహ్మణుఁడు భుజియింపుచుండగా పిండప్రదానము గావింపకమునుపు అన్నమును వెళ్లబోసికొనిన యెడల తిరిగిపాకముగావించి పిండప్రదానమును యథావిధిగా జేయవలయును.

శ్లో॥ అకృతేపిండదానేపి పితాయదివమేత్తదా।
పునఃపాకంప్రకుర్వీత శ్రాద్ధంకుర్యాద్యథావిధి॥ ౭౭॥

తా॥ పిండప్రదానము జేయకపూర్వము పితృస్థానమందుండిన శ్రోత్రకు వమనము సంభవించినయెడల తిరిగిపాకముజేసి యథావిధిగా శ్రాద్ధమాచరింపవలయును.

శ్లో॥ పితృర్థానాంత్రయాణాంచ పితాచవమతేయది।
తద్దినేచోపవాసశ్చ పునశ్శ్రాద్ధంపరేహని॥ ౭౮॥

తా॥ పితృస్థానమునందు నియమింపబడిన ముగ్గురిలో తండ్రికిగా నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుఁడు వమనముజేసికొనిన యెడల నాదినమందు కర్తయుపవాసముండి మరు నాడు యథావిధిగా శ్రాద్ధమాచరింపవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధవిఘ్నే ద్విజాతీనా మామశ్రాద్ధంప్రకీర్తితం।
అమావాస్యాదినియతం మాససంవత్సరాదృతే॥ ౭౯॥

తా॥ శ్రాద్ధమునకు విఘ్నము సంభవించినప్పుడు ఆమశ్రాద్ధము జేయవచ్చును విఘ్నముసంభవించి తిరిగి పెట్టవలసివచ్చినప్పుడు అమావాస్యమాసము సంవత్సరము మొదలగు నియమములేవియులేవు.

శ్లో॥ సంక్రాంతిషువ్యతీపాతే యుగమన్వష్టకాసుచ।
పితాచేద్వమతేదర్శే పునశ్శ్రాద్ధంనకారయేత్॥ ౮౦॥

తా॥ సంక్రాంతి శ్రాద్ధములయందు వ్యతీపాతాది శ్రాద్ధములయందు యుగాది శ్రాద్ధములయందు మన్వాదులయందు దర్శాదులయందు నీమొదలగు శ్రాద్ధములందు పితృస్థానమునందు నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుఁడు వమనమును చేసికొనిన యెడల తిరిగి శ్రాద్ధమాచరింప నక్కఱలేదు.

శ్లో॥ పితామహాదిర్దేవానాం బ్రాహ్మణోవమతేయది।
సర్వమన్నంసమాదాయ హువేదగ్నౌతులౌకికే॥ ౮౧॥
ప్రాణాదిపంచభిర్మంత్రైః కబళానాంప్రమాణతః।
ద్వాత్రింశదాహుతీర్హుత్వా శిష్టంకర్మసమాపయేత్॥ ౮౨॥

తా॥ పితామహప్రపితామహులస్థానమునందు నిమంత్రితులు విశ్వేదేవస్థానమునందు నిమంత్రితులు అగు బ్రాహ్మణులలో నెవరైనను వమనము జేసికొనిన యెడల ఆయన్నము నంతయుతీసి లౌకికాగ్నియందు 'ప్రాణాయస్వాహా' అనునది మొదలగు నయిదు మంత్రములచే మనము భుజియించెడు కబళములపరిమితిగా ముప్పదిరెండు యాహుతులనుజేసి మిగిలినకర్మను సమాప్తిని పొందించవలెను.

శ్లో॥ వికిరంభువిదాతవ్య ముచ్ఛిష్టేభ్యష్షడంగుళమ్॥ ౮౩॥

తా॥ ...న్నము నుచ్ఛిష్టపాత్రల సమీపమునందు ఆరంగుళముల ...నుంచవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరందత్వా యోనాచామేన్మతిభ్రమాత్।
పితరస్తస్యషణ్మాసం భవంత్యుచ్ఛిష్టభోజనాః॥ ౮౮॥

తా॥ ఎవరు శ్రాద్ధమునందు వికిరాన్నమునుంచి యాచమనమునుజేయక మరచిపోవునో వానియొక్క పితృదేవతలారు మాసములపర్యంత ముచ్ఛిష్టమును భుజియించువారగుదురు.

శ్లో॥ ఉత్తరాచమనాత్పూర్వం పిండదానంభవేదిహ।
పశ్చాద్వాపిభవంత్యన్యే కేచిద్గృహ్యావిదోజనాః॥ ౮౯॥

తా॥ భోక్తలు భుజియించి యుత్తరాచమనముజేయక పూర్వమే పిండప్రదానము జేయవలయునని కొందరు నుత్తరాచమనమయిన పిమ్మట పిండప్రదానము జేయవలయునని మరికొందరు గృహ్యసూత్రవేత్తలును జెప్పిరి.

శ్లో॥ పాత్రాణాంబాహుమాత్రేణ పిండదానంవిధీయతే॥ ౯౦॥

తా॥ బ్రాహ్మణ భుక్తపాత్రలకు చేతెడుదూరముగా పిండప్రదానము జేయవలయును.

శ్లో॥ మాషాన్నంపాయసాన్నంచ భక్ష్యంభోజ్యాదికంచయత్।
యద్యద్భుక్తంద్విజైశ్శ్రాద్ధే సర్వంపిండార్థముద్ధరేత్॥ ౯౧॥

తా॥ అన్నము గారెలు పరమాన్నము మరియు భక్ష్యములు భోజ్యములు మొదలగునవి భోక్తలచే భుజియింపబడిన వనగా శ్రాద్ధపాకపదార్థములన్నియు పిండముల నిమిత్తమైయుంచవలయును.

శ్లో॥ మాషాస్సర్వత్రవైగ్రాహ్యా దైవేపిత్ర్యేచకర్మణి।
పితృపిండేనచగ్రాహ్యా ఇత్యేవంకౌశికోబ్రవీత్॥ ౯౨॥

తా॥ దేవకర్మలయందు పితృకర్మలయందును మినుములుపయోగించవలయును పితృపిండమునందు మినుముకలియగూడదని కౌశికుడను మునీశ్వరుడుచెప్పెను.

శ్లో॥ ఏకోద్దిష్టేసపిండేచ కపిత్థస్యప్రమాణతః।
నారికేళసమంకుర్యా త్తృప్త్యబ్దేమాసికేపిచ। ౯౩॥
సంక్రాంతౌగ్రహణెచైవ కుక్కుటాండంప్రశస్యతే।
తీర్థేమహాలయశ్శ్రాద్ధే గయాయామష్టకాసుచ॥ ౯౪॥

ఆమలకై ర్యాఃఫలై స్సామ్యం పిండదానేవిధీయతే।
ప్రమాణహీనంయత్పిండం తత్పిండంనిష్ఫలంభవేత్॥ ౯౧॥

తా॥ ఏకోద్దిష్టము సపిండీకరణములయందు వెలగపండంత పరిమితిగల పిండములను, ప్రత్యాబ్దికముమాసికములయందు కొబ్బరికాయంతపరిమితిగల పిండములను, సంక్రాంతులయందు గ్రహణములయందు కోడిగ్రుడ్డు పరిమితిగల పిండములను, తీర్థశ్రాద్ధము మహాలయశ్రాద్ధము గయాశ్రాద్ధము మన్వాదులయందును, ఉసిరికాయ పరిమితిగల పిండములను జేయవలయును. దేనికెంతపరిమితిచెప్పెనో యావిధముగా పిండములుండనియెడల యాపిండములు వ్యర్థము లేయగును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధవస్త్రాదికంచైవ విప్రేభ్యోదీయతేతథా।
పిండేభ్యోపితథాదద్యా దన్యథానిష్ఫలంభవేత్॥ ౯౨॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు బ్రాహ్మణులకు వస్త్రములు మొదలగునేవి యిచ్చిరోవాని నన్నియును పిండములయందుకూడ నుంచవలయును అలాయుంచని పక్షమున నాశ్రాద్ధమువ్యర్థమగును.

శ్లో॥ మార్జాలమూషకస్పర్శే పిండేచద్విదళీకృతే।
పునఃపిండః ప్రదాతవ్య స్తేనపాకేనతత్క్షణాత్॥ ౯౩॥

తా॥ పిండమును పిల్లి యెలుక మొదలగునవి స్పృశించినను లేక పిండమువిడిపోయినను తిరిగి శీఘ్రముగా నాపాకములో పదార్థముతోనే పిండమునుజేసి పూర్తినొందించవలయును.

శ్లో॥ పాత్రాణిచాలయేచ్ఛ్రాద్ధే స్వయంశిష్యోథవాసుతః।
స్త్రీభిర్నచాల్యాద్బాలేన నాన్యజాత్యాకథంచన॥ ౯౪॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందుభోక్తలపాత్రలనుతానుగాని, శిష్యుడుగాని,కుమారుడుగాని తీసివేయవలయును స్త్రీలుగాని బాలురుగాని మరియొకవంశమునందు బుట్టినవారుగాని తీసివేయగూడదు.

శ్లో॥ అచాలయిత్వాపాత్రాణి స్వస్తికుర్వంతియేద్విజాః।
నిరాశాఃపితరస్తస్య శప్త్వాయాంతిపరాంగతిం॥ ౯౫॥

తా॥ ఉచ్ఛిష్టపాత్రలను తీసివేయక యేబ్రాహ్మణులైనను స్వస్తిచెప్పిరేని వారి యొక్క పితృదేవతలు యజమానునిశపించి ఆశాశూన్యులై వెళ్లుదురు.

శ్లో॥ [illegible]ద్గోజవిప్రేభ్యో జలేనైవతునిక్షిపేత్।
వికిరంతుద్విజోచ్ఛిష్టం భూమాఽఖాత్వాతునిక్షిపేత్॥ ౯౬॥

తా॥ వికిరపిండమును బ్రాహ్మణోచ్ఛిష్టమును గోవులకు మేకలకు యితరులకు నియ్యగూడదు జలమునందుంచ గూడదు భూమియందు గొయ్యిత్రవ్వి దానిలోనుంచి పూడ్చవలయును.

శ్లో॥ పిండాంస్తుగోజవిప్రేభ్యో దద్యాదగ్నౌజలేపివా।
ప్రక్షిపేదప్సువిప్రేషు ద్విజోచ్ఛిష్టంనిమార్జయేత్॥ ౯౭॥

తా॥ పిండములను గోవులకు మేకలకు బ్రాహ్మణులకు పెట్టవచ్చును జలములోనైన నుంచవచ్చును బ్రాహ్మణోచ్ఛిష్టమును తీసివేసి బాగుచేయవలయును.

శ్లో॥ అవశిష్టంతుయత్కించి దర్ఘ్యపాత్రస్థితంజలం।
పిండానాంపురతస్సించే దోంస్వధోచ్యతామిత్యథ॥ ౯౮॥

తా॥ అర్ఘ్యపాత్రలయందున్న జలము మొదలగునవియేమైనను కొంచము మిగిలియున్న యెడల పిండముల ముందరను "ఓంస్వధోచ్యతాం" అని యుచ్చరించి విడువలయును.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణేభ్యోక్షతాఃశస్తా నాశీర్వచనసంయుతాః।
ధారయేచ్ఛిరసిసర్వ స్యశ్రాద్ధేనప్రేతకర్మసు॥ ౯౯॥

తా॥ బ్రాహ్మణులచే నాశీర్వచనముజేసి యియ్యబడినశ్రేష్ఠములగునాయక్షతలను ఆబ్దికములో నందరును శిరస్సునధరింపవచ్చును. ప్రేతకర్మలయందు యజమానిగాక మిగిలినవారు ధరింపఁగూడదు.

శ్లో॥ పితృప్రసాదతోలబ్ధ్వా సంగృహ్యాస్వయమక్షతాః।
ధారయేచ్ఛిరసిస్వస్య స్వగోత్రస్యాభివృద్ధయే॥ ౧౦౦॥

తా॥ పితృదేవతల యనుగ్రహమునుబొంది వారివలన నక్షతలను గ్రహించి తనవంశము వృద్ధికొఱకు తాను శిరస్సున ధరించవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయోవిప్రో నభుఙ్క్తేచకదాచన।
దేవాహవ్యంనగృహ్ణంతి కవ్యానిపితర స్తథా॥ ౧౦౧॥

తా॥ ఏబ్రాహ్మణుఁడైనను శ్రాద్ధమాచరించి యెప్పుడును భుజింప కుండెనో యాశ్రాద్ధమునందియ్యఁబడిన హవ్యమును దేవతలు గ్రహింపరు. కవ్యమును పితృదేవతలును గ్రహింపరు.

ప్రత్యాబ్దికే నిత్యతర్పణవిధిః,

శ్లో॥ పిత్రోః ప్రత్యాబ్దికే ప్రాప్తే తర్పణంతుకథంభవేత్ ।
జలేనైవప్రకుర్వీత నివృత్తేపితృకర్మణి॥ ౧॥
శ్రాద్ధంకృత్వాతువిధివ ద్వైశ్వదేవాదికంతతః।
బ్రహ్మయజ్ఞంతతఃకుర్యా త్తర్పణంతుతిలైర్వినా॥ ౨॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాబ్దికదినమునందు నిత్యతర్పణమేరీతిగాజేయవలయుననఁగా? యథావిధిగా శ్రాద్ధమునాచరించి యనంతరము బ్రహ్మయజ్ఞము వైశ్వదేవము మొదలగునవి యాచరించి పిమ్మట తిలలులేకుండా యుదకముతోనే నిత్యతర్పణము జేయవలయును.

శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణవిధిః.

శ్లో॥ తతఃపరేహ్నికుర్వీత తర్పణంపురుషస్సుధీః ।
తచ్ఛేషైస్తిలదర్భైస్తు ప్రాతస్స్నాత్వామృతైర్జలైః॥ ౧॥
పితౄంశ్చైవాథ సంతర్ప్యపశ్చాత్సంధ్యాదికాఃక్రియాః॥ ౨॥

తా॥ ఆమరునాడు విద్వాంసుండగు నాయజమాని శుద్ధోదకములచే స్నానముజేసి క్రిందటిదినమున శ్రాద్ధమాచరించగా మిగిలిన తిలలు దర్భలు మొదలగువానిని తీసికొని ప్రాతఃకాలంబున శుద్ధోదకములచే పితృదేవతులను తృప్తిపొందించి పిమ్మట సంధ్యామొదలగు క్రియలనాచరింపవలయును.

శ్లో॥ తర్పణంత్వమృతం ప్రాతఃద్వితీయేప్రహరేపయః ।
తృతీయేజలమిత్యా హుశ్చతుర్థేరుధిరంభవేత్॥ 3॥

తా॥ ప్రాతఃకాలంబున తర్పణముజేసినయెడల యాజలముఅమృతముగాను రెండవజామునందుజేసిన పాలుతో సమానమైనదిగాను మూడవజామునందుజేసిన జలముగాను నాల్గవజామునందుజేసిన రక్తముతో సమానముగాను చెప్పిరి.

శ్లో॥ యస్తుతర్పయతేప్రాతః కృత్వాశ్రాద్ధంపరేహని ।
పితరస్తుష్టిమాయాంతి నచకుప్యంతివైధ్రువమ్॥ ౪॥

తా॥ పూర్వదినమందు శ్రాద్ధముపెట్టి మరునాడుదయమున నెవడు శ్రాద్ధాంగ తర్పణముజేయునో వానిపితృదేవతులు కోపములేనివారలై సంతోషమును

ప్రత్యాబ్దికే నిత్యతర్పణవిధిః,

శ్లో॥ పితౄణాం ప్రత్యాబ్దికే ప్రాప్తే తర్పణంతుకథంభవేత్ ।
జలేనైవప్రకుర్వీత నివృత్తేపితృకర్మణి॥
శ్రాద్ధంకృత్వాతువిధివ ద్వైశ్వదేవాదికంతతః।
బ్రహ్మయజ్ఞంతతఃకుర్యా త్తర్పణంతుతిలైర్వినా॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాబ్దికదినమునందు నిత్యతర్పణమేరీతిగా జేయవలయుననగా యథావిధిగా శ్రాద్ధమునాచరించి యనంతరము బ్రహ్మయజ్ఞము వైశ్వదేవము మొదలగునవి యాచరించి పిమ్మట తిలలు లేకుండా యుదకములోనే నిత్యతర్పణము జేయవలయును.

శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణవిధిః.

శ్లో॥ తతఃపరేహ్ని కుర్వీత తర్పణంపురుషస్సుధీః।
తచ్ఛేషైస్తిలదర్భైస్తు ప్రాతస్స్నాత్వామృతైర్జలైః॥ ౧॥
పితౄంశ్చైవాథ సంతర్ప్య పశ్చాత్సంధ్యాదికాః క్రియాః॥ ౨॥

తా॥ ఆమరునాడు విద్వాంసుండగు నాయజమాని శుద్ధోదకములచే స్నానముచేసి క్రిందటిదినమున శ్రాద్ధమాచరించగా మిగిలిన తిలలు దర్భలు మొదలగువానిని తీసికొని ప్రాతఃకాలంబున శుద్ధోదకములచే పితృదేవతులను తృప్తిపొందించి పిమ్మట సంధ్యామొదలగు క్రియులనాచరింపవలయును.

శ్లో॥ తర్పణంత్వమృతం ప్రాతఃద్వితీయేప్రహరేపయః।
తృతీయేజలమిత్యాహుశ్చతుర్థేరుధిరంభవేత్॥ ౩॥

తా॥ ప్రాతఃకాలంబున తర్పణముజేసినయెడల యాజలముఅమృతముగాను రెండవజామునందుజేసిన పాలుతో సమానమైనదిగాను మూడవజామునందుజేసిన [illegible] నాల్గవజామునందుజేసిన రక్తముతో సమానముగాను చెప్పిరి.

శ్లో॥ యస్తుతర్పయతేప్రాతః కృత్వాశ్రాద్ధంపరేహని।
పితరస్తుష్టిమాయాంతి నచకుప్యంతివైధ్రువమ్॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు శ్రాద్ధముపెట్టి మరునాడుదయమున నెవడు తర్పణముజేయునో వానిపితృ[illegible] [illegible] లేనివారలై సంతోషమును

శ్లో॥ పరేద్యుశ్శ్రాద్ధకృన్మర్త్యో యోన తర్పయతే పితౄన్ ।
అతృప్తాః పితరస్తస్య శాపం దత్వా వ్రజంతిచ॥ ౫॥

తా॥ ఏమనుష్యుఁడు శ్రాద్ధమును బెట్టుకొని మరునాఁడుదయమున పితృదేవతలను తర్పణమును జేయఁడో వాని పితృదేవతలు సంతోషింపక వానికి శాపమిచ్చి వెళ్ళిపోదురు.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాంగతర్పణం కుర్యాత్ సతిలంతు పరేహని ।
పిత్రోర్విషయ ఏవ స్యాన్న చాన్యవిషయో భవేత్ ॥ ౬॥

తా॥ మరునాఁడుదయమున తిలసహితముగా శ్రాద్ధాంగతర్పణముజేయుట తల్లిదండ్రులవిషయముగాని యితరులవిషయముగాదు.

శ్లో॥ జీవమానః పితా యస్య మాతా యది విపద్యతే ।
మాతుశ్శ్రాద్ధం సుతః కుర్యాన్న కుర్యాత్తిలతర్పణమ్॥ ౭॥
శ్రాద్ధాంగతర్పణం మాతుస్తద్దినే వా పరేహని ।
సజీవపితృకః కుర్యాదిత్యుద్దాలకోబ్రవీత్ ॥ ౮॥

తా॥ ఎవనికి తండ్రి బ్రతికియుండఁగా తల్లి మృతినొందెనో వాఁడు తల్లి యాబ్దికమును పెట్టి తిలతర్పణమును మానవలయును. తల్లి యొక్క శ్రాద్ధాంగతర్పణము తండ్రిబ్రతికి యుండఁగా నాబ్దికదినంబునగాని మరునాఁడుగాని యెప్పుడును చేయఁగూడదని యుద్దాలక మునీశ్వరుఁడు చెప్పెను.

అయ్యా, మఱియొక విషయము వ్రాయుచున్నాఁడను మాతాపితరుల శ్రాద్ధదినములందు బ్రహ్మయజ్ఞ నిత్యపితృతర్పణములను శ్రాద్ధపూర్వమునందే కొందఱును పరమందుఁగొందఱును నాచరింపుచున్నారు. వానిలోసమీచీన మేదని శోధింపఁగా శాఖాభేదములచేత ఆచారభేదములు కలవు.

శ్లో॥ ఆద్యాన్నైమిత్తికం కుర్యాత్పశ్చాన్నిత్యం సమాచరేత్ ॥

అను ప్రమాణము ననుసరించి ఋక్శాఖవారు శ్రాద్ధానంతరమే బ్రహ్మయజ్ఞనిత్యతర్పణములు జరిగించుటయును యజుశ్శాఖవారు శ్రాద్ధపూర్వమునందే యాచరించుటయుఁ గలుగుచున్నది.

గ్రంథశ్చాయం సమాప్తః. చ॥ ల॥ తం - నా - త - సీ.

శుద్ధపత్రిక.

పుట.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౩	౨౦	సోమం	స్తోమ
,,	౨౧	దేవతా	దేవతాః
౪	౪	ఈర్వ్యక్రీం	ఈశ్వక్రీం
,,	౧౬	హోమ	హోము
౫	౬	అర్య	అర్ఘ్య
,,	౮	తాస్యం	తావ్యాం
,,	౨౧	శృచయ	శృచయ
,,	౨౩	చక్షు	చక్షు
,,	,,	స్తవ	స్తవ
,,	,,	తన	తన
౬	౨	శుద్ధై	శుద్ధై
,,	౪	రయం	రయిం
,,	౧౦	స్వస్త్యా	స్వస్త్యా
,,	,,	వరుణ	వరుణ
౧౦	౯	సంపనె	సంపన్నె
౧౧	౧౨	మహ్యో	మహ్యా
౧౫	౧౪	హ్యాస	హ్యాస
,,	౧౮	షుభా	షుభః
,,	,,	తీహి	తీహా
,,	౨౧	చర	చర
౧౬	౯	యవా	యవా
,,	౧౧	తుర్వ	తోవ
,,	౧౬	స్వాధో	స్వాదో
,,	౨౦	మక్షు	క్షుమ్మృ
౧౭	౪	ఇమి	ఇమి
,,	౧౩	మాన	మాన
౨౦	౧౧	విష్ణు	విష్ణు
,,	౧౩	శర్మా	శర్మ
,,	౨౪	నేహా	నేహా
౨౧	౨	ఉచ	ఉచ
౨౩	౧౫	న్వింద్ర	న్వింద్ర
౨౪	౧౫	త్మస్వాత్	త్వస్మాత్
,,	౨౨	చత	చత్వా
౨౬	౬	ప్రత్యేత	ప్రత్యేత్య
౨౮	౬	సమి	సమి
,,	౨౧	యాంచితా	
,,	౨౨	రశ్చ	యాచితారశ్చ
౩౦	౭	సేత్	సేత్ అ
,,	,,	వా అ	వా
,,	౮	ప్రాధ్య	ప్రావ్యధ్య
,,	౧౪	శ్మైస్త్రా	శ్మైస్త్రా

౩౧ పుట మొదలు ౫౨ పుటవఱకు ఋగ్వేదాబ్దికప్రయోగః అని యుండెను. అచ్చోట అధిశ్రవణమని గ్రహించవలెను,

పుట.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౩౨	౭	తమ	తమ
౩౩	౧౧	శ్రవః	శ్రవః

పుట.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
,,	౧౩	రక్షుస	రక్షుస్త
౩౪	౧౩	అస్య	అస్య
౩౫	౨	న్ధ్రిహాః	న్ద్రిహాః
,,	౧౪	పతం	పతంత్రం
౩౬	౩	పత	ప
౩౮	౧౩	మిష్మో	మిష్టో
,,	,,	యయ	యాయ
,,	౨౦	వీయ	వీయ
౪౦	౧౦	విష్ణు	విష్ణ
,,	౧౨	మగ్నిః	మగ్నిం
,,	౧౪	థిష్మం	థిష్టం
౪౧	౭	ధువా	ధ్రువా
,,	౧౫	నిశి	నిశి
,,	౨౦	మన్యు	మన్త్యు
౪౨	౧౧	రంత	రంత
౪౩	౧౭	భ_వ	భవ
,,	౧౯	శశు	శుశు
,	౨౦	మానో	మాన్త్రో
౪౪	౩	హాసో	హాస్తో
౪౫	౩	వానం	హానం

పుట.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
,,	౫	పర	ప్రర
౪౬	౮	దైవ్యాః	దైవ్యా
,,	౧౦	తేజ్య	తేజ్య
౪౭	౬	పంచ	పంచ
,,	౧౭	నిషత్త్రో	నిషత్త్రా
,,	౧౯	పిత్ర	పిత్వ
౪౮	౩	త్త్వధి	త్త్వధి
౫౦	౧౪	ద్రస్త్యెం	స్త్యెం
,	౧౬	మాధ్యం	మాద్యం
౫౧	౮	మాశ	మాశి
,,	,,	త్రధ్య	త్రద్య
౫౨	౧౬	విష్ణో	విష్ణా
,,	౧౮	విశ్వధ	విశ్వధ
౬౦	౧౪	ద్వాభ్యా	ద్వాభ్యా
౬౪	౨౪	షోష	షోడ
౬౭	౨	ఉచ్ఛిష్మో	ఉచ్ఛిష్ట
౬౯	౩౦	కాషు	కాసు
౭౦	౧౬	నత	నతత
,,	౨౧	కథం	కదా
౭౨	౧౫	తురు	చేతురు